www.Taleemulislam-Radio.com

د سنت او بدعت په هکله بهترین کتاب

سنت او بدعت

Ketabton.com

ليکونکی مولانا محمد شفيع صاحب

صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

كل بدعة ضلالة و كل ضلالة فی النار

[صحيح حديث]

هر بدعت ګمراهي ده او هره ګمراهي په دوزخ کي ده.

سنت او بدعت

ليکونکی مولانا مفتي محمد شفيع رحمة الله عليه

پښتو ژباړه محمد شفيق رحماني

صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دې کتاب ټول حقوق د خپروونکي سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم........................سنت او بدعت
ليکوال........................مفتي اعظم مولانا محمد شفيع
ژباړن........................محمد شفيق رحماني
ناشر........................ذبيح الله صديقي
د چاپ کال........................۲۰۰۸ع
خپروونکی........................صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه
د چاپ شمير........................زر
د کمپيوټر چاري........................محمد يوسف
بيه........................پنځوس روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېری

ښاغلو هیوادوالو تاسي ته زېری درکوو چي موږ په پښتو ژبه د دیني کتابو د چاپولو هوډ کړی دی چي له هغو څخه ګڼ شمېر پښتو کتابونه چاپ ته چمتو سوي دي او ستاسي لاسونو ته رسېدلي دي.

ګرانو هیوادوالو په پښتو ژبه کي پخوا دومره دیني لیکني نه وې نن له ښه مرغه پښتو ژبه پر مختللې ده او لا زیاتي هڅي رواني دي موږ هم پتېیلې ده چي په پښتو ژبه به کتابونه خپروو او په دې ډګر کي به له سیالو قومونو څخه کم نه راځو او په دې به ویاړو چي په پښتو ژبه مو دیني کتابونه تر خپلو پښتنو ورونو پوري ورسول انشاء الله.

موږ د دیني کتابونو د خپرولو دغه لړۍ بهانده ساتو او راتلونکي کتابونه به په دې پسې چاپ سي نور مو وخت نه نیسم لوی څښتن مو مل روغ جوړ او بریالي اوسئ.

ذبیح الله صدیقي

۲۰۰۸-۵-۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱	مقدمه	۸
۲	د بدعت او سنت تر منځ جګړه	۱۲
۳	د بدعت عیبونه بدعت څه دی	۱۴
۴	د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه	۱۸
۵	بدعت د دین د بدلولو لاره ده	۲۱
٦	بدعت حسنه او بدعت سیئه	۲۴
۷	د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کي	۲۷
۸	بدعتونه د اولیاوو په نظر کي	۳٦
۹	امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه	۳۷
۱۰	ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه	۳۸
۱۱	ذوالنون مصري رحمة الله علیه	۳۹
۱۲	بشر حافي رحمة الله علیه	۴۱
۱۳	ابوبکر دقاق رحمة الله علیه	۴۱
۱۴	ابو علي جوازني رحمة الله علیه	۴۲
۱۵	ابوبکر ترمذي رحمة الله علیه	۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶	ابو الحسن وراق رحمة الله علیه	۴۴
۱۷	ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه	۴۴
۱۸	ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه	۴۵
۱۹	ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه	۴۶
۲۰	ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله علیه	۴۷
۲۱	سهل تستري رحمة الله علیه	۴۸
۲۲	ابو سلیمان داراني رحمة الله علیه	۴۹
۲۳	ابو حفص حداد رحمة الله علیه	۵۰
۲۴	حمدون قصار رحمة الله علیه	۵۰
۲۵	احمد بن ابي الحواري رحمة الله علیه	۵۱
۲۶	جنید البغدادي رحمة الله علیه	۵۲
۲۷	ابو عثمان جیري رحمة الله علیه	۵۳
۲۸	ابو الحسین نووي رحمة الله علیه	۵۴
۲۹	محمد بن فضل بلخي رحمة الله علیه	۵۵
۳۰	شاه کرماني رحمة الله علیه	۵۵
۳۱	ابو سعید خراز رحمة الله علیه	۵۶
۳۲	ابو العباس ابن عطاء رحمة الله علیه	۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳	ابراهیم خواص رحمة الله علیه	۵۷
۳۴	بنان حمال رحمة الله علیه	۵۸
۳۵	ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه	۵۸
۳۶	ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه	۵۹
۳۷	ممشاد دینوري رحمة الله علیه	۵۹
۳۸	ابو علي روزباري رحمة الله علیه	٦۰
۳۹	ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله علیه	٦۰
۴۰	رواجي بدعتونه	٦۱
۴۱	د صلوة و سلام رواجي طریقه	٦۲
۴۲	د اسقاط حیله یا دوره	۷۴
۴۳	د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې	۸۴
۴۴	د نبي علیه السلام سایه	۸۷
۴۵	د اولیاوو د زیارتو شرعي حیثیت	۹۳

د کتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

په اوس دور کي د بدعت توپان خورا په شدت سره خپور شوی دی د علماوو پام يې خپلي خوا ته ور اړولی له بده مرغه دغه توپان په داسي شرايطو کي راغلی دی چي عيسويت، کميونزم او قاديانيت پر مسلمانانو له هر لوري ښخه يرغلونه کوي د مسلمانانو د يو لړ ډلو يووالي ته په اوس دور کي ډېره سخته اړتيا ده بدعاتو په زوره سره سر پورته کړی دی علماء چي د عيسويت، کمونزم او قاديانيت سره په مقابله بوخت وه هغوی اړ شول چي ډېر پريږدي او داخلي انتشار ته پام وکړي پر دې غم چي څومره وژاړو لږ دی دسنت او بدعت په نامه دغه رساله د بدعاتو په رد کي د مولانا محمد شفيع صاحب د يو لړ مضامينو او رسايلو ټولګه ده ځيني يې بيلي بيلي په نورو بڼو هم خپري شوي دي ما د لوستونکو د اسانتيا لپاره دغه مضامين سره يو ځای ګړل د کتاب په بڼه مي. کړه چي د مفتي صاحب تر کتلو وروسته خپريږي يوه مهمه خبره دا هم چي دغه رساله بايد ډېره خپره شي تر څو ناپوهان پوهي ورښخه ترلاسه کړي او هغوی ته د سنت روښانه لار آسانه شي.

محمدرفيع عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

د نبي علیه السلام حدیث دی چي په آخره زمانه کي به فتنې زیاتي پیدا شي، موږ داسي زمانې ته راوتلي یو چي ټوله نړۍ فتنو نیولې ده سهار او ماښام نوي نوي فتنې راوزي د فتنو او مشکلاتو زمانه ده د سنت پر سمه لار پاتېدل مشکل دی په حدیث شریف کي راځي:

العبادة الهرج کهجرة الیّ.[1]

ژباړه:– د فتنو په زمانه کي عبادت داسي دي لکه څوک چي هجرت وکړي او ماته راشي په یوه بل حدیث کي راځي څوک چي د امت د فساد په زمانه کي زما سنت ژوندی کړي د هغه لپاره د سلو شهیدانو اجر او ثواب دی په بل یوه حدیث کي راځي د فتنو په زمانه کي د سنت سره موافق عمل ثواب د پنځوسو کسو د عمل ثواب لري

[1]: رواه مسلم، مشکات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه پنځوس کسان هم د نن نه بلکې د صحابه کرامو د زمانې د پنځوسو کسانو او څه وخت چې بدعات او منکرات په نړۍ کې ډېر شي د هغه وخت د عالمانو لپاره نبي علیه السلام فرمایي چې هغوی دې خپل علم ښکاره کړي که یې داسې و نه کړه د هغه چا لپاره سخت وعید دی.

(لما اخرجه الاجري في کتاب السنة عن معاذ بن جبل رض وسیاتي تمامه).

د هرې زمانې او هر وخت عالمانو په خپل دور کې د فتنو په وخت کې د نبي علیه السلام د سنت سمې طریقې روښانه کړې ، او د بدعاتو ګډوډې یې له منځه وړې ده مګر اوس فتنې ډېرې شوې دي بې دیني خدای نه منل حدیث نه منل او ختم نبوت نه منل هغه فتنې دي چې د اسلام تهدابونو ته ضربې ورکوي ما د فتنو په مقابل کې تر خپله وسه د دین خدمت کړی دی د تصنیف او تألیف کار مې هم کړی دی د اعتقادي بدعاتو په مقابل کې دریځلی یم د عملي بدعاتو په لړ کې تر اوسه خاص کار نه دی شوی زما یوه ملګري له ما وغوښتل چې د هغه د میاشتنۍ مجله لپاره د بدعت او د هغه د خرابیو په هکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مقاله ولیکم هغه د بدعت پر ضد عادت داسي ټينګار وکړ چي ما ته هيڅ د انکار کولو ځای پاته نه شو که څه هم ډيري بوختياوي مي درلودې ما وعده ورسره وکړه که څه هم زه وخت نه لرم يوه واقعه هم راپيښه شوه چي د الله په امر سره مي يوه ورځ غرمه ډوډۍ خوړله ناپامه مي د هډوکي يو ټوټه په ستوني کي بنده شوه زه هغه وخت پوه شوم چي ټوټه په ستوني کي بنده شوې وه ما د ټيرولو تدبيرونه کول مګر هډوکی په ستوني ښخ پاته شو ستونی مي خوږ شو په کراچي کي د ستوني پوه ډاکټر شفيع الدين خان په ډيره پاملرنه سره زه وکتلم وروسته يې وويل چي بې عملياتو نه کيږي بيا هغه عمليات وکړل هډوکی يې وکيښ الله جل جلاله يو ځلي بيا ژوند راکړ فکر مي وکړ چي ټير ژوند مي عبث ټير کړی دی بايد چي راتلونکی ژوند په ګټورو کارو کي ټير کړم کوم تکليف چي راباندي ټير شوی وو هغه اجازه نه راکوله چي په کار پيل وکړم ډاکټرانو او ملګرو راته ويل چي آرام وکړم وروسته مي پريکړه وکړه چي د دارالعلوم په نوي ودانۍ کي هستوګنه پيل کړم بيا زه د برات پر ديرشمه په کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷۶هـ له ښاره دولس میله لیرې په شرافي ګوټ کې دارالعلوم ته ورغلم د هغه سیمې هوا ښه راباندې ولګېده بیا مې د فراغت شیبو طبیعت راساز کړ ما د الله جل جلاله نوم واخیست په کار مې پیل وکړ په دوې ورځې کې پاک خدای توفیق راکړ د بدعت او سنت مقاله او دوه نور مضامین مې ولیکل رساله مې بشپړه کړه کله چې انسان عزم او اراده وکړي د هغه کامیابي او ناکامي په الله جل جلاله اړه لري د انسان کوښښونه د هیڅ په معنٰی دي ټول کارونه الٰهي دي د انسان حرکت تش یوه وسیله ده.

مفتي محمدشفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت او سنت تر منځ جګړه

د بدعت خرابۍ به د قران او سنت له رويه بيان شي مګر دلته يوه خبره کوم څوک چي د سنت د اتباع او د بدعت د مخالفت بلنه ورکوي روښانه ده چي د هغه غرض د الله او د هغه د رسول رښتنی محبت او د دين د ساتني پر ته نور هيڅ نه دی دغه ډول که څوک په يو بدعت اخته وي هغه غرض هم د الله او د هغه د رسول د محبت وي او د نبي عليه السلام دغه فرمان مني چي بدعت ګمراهي ده او بد دی توپير يوازي دا دی چي د ناپوهۍ له کبله هغه بدعت ته بدعت نه وايي بلکي عبادت يې بولي د الله او د نبي عليه السلام د رضايت وسيله يې بولي د دې لپاره مهمه ده چي د مسلمان خير غوښتل دي خپله وجيبه وګڼل شي او هغه ته دي په خوږه لهجه سره حقيقت وښودل شي بايد چي هغه ته د بدعتي يا وهابي په نامه و نه ويل شي او هيڅکله بايد پېغور ور نه کړل شي د هغه خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتول د هغه د مقصد پر خلاف پر هغه تور لګول ښکاره بهتان دی څوک چې د آخرت په غم کې وي هغه د داسې حرکاتو څخه ځان ژغوري اوس زه خپل اصل مقصد ته راځم حقیقي خرابي د نه پوهېدلو او بدعت د بدعت د نه بللو څخه پیدا کیږي له دې ځکه زه تر ټولو مخکې د بدعت تعریف او د هغه حقیقت لیکم.

ان اردت الاصلاح ما استطعت و ما توفیقي الاباالله العلی العظیم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت عیبونه

بدعت څه دی

بدعت په لغت کې هر نوي شي ته وايي هغه که په عباداتو کې وي او که په عاداتو کې د شریعت په اصطلاح کې د عبادت یوې داسي نوي جوړ شوي طریقې ته وايي چي د زیات ثواب په نیت تر نبي علیه السلام او تر خلفاء راشدینو وروسته غوره شوي وي او د صحابه کرامو په زمانه کې پر هغه عمل نه قولاً نه فعلاً نه صراحتاً او نه اشارتاً ثابت وي د بدعت دغه تعریف د علامه برکویي د طریقه محمدیه څخه او د علامه شاطبي د اعتصام څخه اخیستل شوي دي معلومه شوه چي د عاداتو او دیني ضرورتو لپاره چي نوي آلات او طریقې هره ورځ جوړیږي هغه د شرعي بدعت سره هیڅ سمون نه خوري ځکه چي د عبادت پر طریقه او د ثواب په نیت نه کیږي او دغه ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایز او مباح دي په دې شرط چي د يوه شرعي حکم مخالف نه وي او دا هم معلومه شوه چي کوم عبادات چي د نبي علیه السلام یا صحابه کرامو څخه قولاً فعلاً صراحتاً یا اشارتاً ثابت وي هغه ته بدعت نه شي ویل کېدای دا هم معلومه شوه چي د کوم کار ضرورت د نبي په زمانه کي نه وو وروسته د یو ديني مقصد لپاره اړتیا ولیدل شي هغه هم بدعت نه دی لکه ديني مدارس او تعلیمونه تبلیغي انجمنونه او د دين د نشر او اشاعت اداري یا د قرآن او حدیث پوهنه صرف و نحو ادب عربي او د فصاحت او بلاغت فنون یا د اسلام د مخالفو فرقو د جواب ویلو لپاره د منطق او فلسفې کتابونه لوستل یا د جهاد لپاره نوي وسلې او نوي طریقې ایجادول د جنګ تعلیم ورکول دا ټول شیان په عباداتو کي شمار دي او د نبي علیه السلام او د صحابه کرامو په زمانه کي نه وه مګر بیا هم بدعت نه دی خبره دا ده د وخت په تېرېدو سره چي څنګه اړتیا پیدا کېدله عالمانو مناسب تدبیرونه او صورتونه خپلول موږ وایو چي دغه ټول شیان په خپل ذات کي عبادات دي نه یې څوک د زیات ثواب په نیت کوي بلکي هغو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عباداتو د وسيلې په حيثيت عبادت ويل كيږي يعني په دين كي نوى كار نه دى بلكي د دين لپاره نوى كار دى په حديث كي په دين كي د نوي كار منع راغلې ده يعني ديو منصوص ديني مقصد د پوره كولو لپاره د اړتيا له مخې يو نوى صورت خپلول منع نه دى معلومه شوه چي د كومو كارونو اړتيا د نبي عليه السلام په زمانه كي او په وروسته زمانه كي يو راز وو په هغه كي داسي طريقه را ايستل چي د نبي عليه السلام او صحابه كرامو څخه ثابت نه وي هغه ته بدعت وايي په قرآن او حديث سره منع او ناروا بلل كيږي مثلا د درود او سلام لپاره ولاړيدل په پابندۍ سره ويل فقيران مړول د جماعت د لمانځه وروسته څو ځله په پابندي سره دعا كول د ثواب لپاره په څلويښتمه ورځ خيرات وركول او د داسي نورو شيانو پابندي كول په رجب شعبان او نورو بزرگو شپو كي له ځانه جوړ كړي لمونځونه كول پر قبرونو څراغان لگول د ځانه جوړ كړي شيان د فرضو او واجبو په شان گڼل او په دغه كي گډون نه كوونكى ملامتول او ملعون ورته ويل پيغور وركول معلومه خبره ده چي درود او سلام صدقه خيرات مړو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثواب د رسېدو لپاره په بزرګو شپو کي لمونځ او عبادت کول تر لمونځو وروسته څو ځله دعا غوښتل عبادات دي څنګه چي نن عباداتو اړتیا ده د اصحابو په زمانه کي هم ورته اړتیا وه د نبي علیه السلام اصحابو هم د نن د مسلمانانو په شان د عبادت شوق درلود څوک دعوه کولای شي چي هغه تر اصحابو زیات د عبادت شوق لري حذیفه بن یمان رض فرمایي:

کل عبادة لم یتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم فلا تعبدوها فان الاول لم یدع الاخر مقال اتقوا الله یا معشر المسلمین وخذوا بطریق من کان قبلکم.

کوم عبادت چي اصحابو نه دی کړی هغه مه کوئ ځکه چي مخکنیو د وروستنیو لپاره هیڅ شی نه دي پري ایښی چي هغه دې پوره کړي ای مسلمانانو! د خدایه وېرېږئ د پخوانیو خلکو طریقې خپلي کړئ.

د دې مضمون روایت له عبدالله بن مسعود رض څخه هم منقول دی.[1]

۱: اعتصام للشاطبي ص ۳۱۰ ج ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه

ورته وګورئ دغه ټول کارونه د نبي علیه السلام په زمانه کي د عبادت په ډول جاري وه له هغه پرته یوه بله داسې طریقه خپلول چي نبي علیه السلام او د هغه اصحابو نه وي کړې د دې فلسفه او حکمت څه شی دي آیا مقصد یې دادي چي د دغو عباداتو نوې طریقې نبي علیه السلام او اصحابو ته معلومې نه وې ډېر خلک دي هغه طریقې کوي چي اسلافو نه دي کړي دوی یې کوي او غوره کړي یې دي.

په دین کي بدعت دا معنٰی لري چي نعوذبالله نبي علیه السلام نه پوهېده او پر هغه د خیانت د تور لګولو معنٰی لري آیا هغه پوهېده مګر خلکو ته یې نه ویل آیا د بدعت د را ایستلو دا مطلب نه دی چي نبي علیه السلام په دین کي بخل خیانت او د رسالت په تبلیغ کي کوتاهي کړې ده امام مالک رحمة الله علیه فرمایي څوک چي یو بدعت جوړوي هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دعوه کوي چې نبي علیه السلام په دین کې خیانت کړی دی (نعوذ بالله) او ټولې خبرې یې نه دي ښودلې.

بدعت غوره کول دا اعلان دی چې درسالت په زمانه کې دین بشپړ نه وو بلې خوا ته قرآن اعلان کوي:

اَلۡیَوۡمَ اَکۡمَلۡتُ لَکُمۡ دِیۡنَکُمۡ

[مایده ۳]

ژباړه: — نن ورځ پوره کړ ما تاسې لره دین ستاسې.

بلې خوا ته د عباداتو نوي لارې را وزې او دا دعوه کوي چې د اسلام شریعت اوس بشپړیږي آیا مسلمان دا منلای شي باور وکړئ د عبادت کومه طریقه چې نبي علیه السلام او اصحابو نه وي کړې هر څونه که په زړه پورې وي هغه د نبي علیه السلام په نزد ښه نه ده په دې اړه امام مالک رحمة الله علیه داسې فرمایي:

مالم یکن یومئذٍ دینا لا یکون الیوم دیناً.

کوم کار چې په هغه زمانه کې دین نه بلل کېده نن هم دین نه دی هغوی خو دا طریقې معاذالله د نه پوهېدلو له کبله پرې ایښې وې نه یې د کاهلۍ یا غفلت له کبله بلکې ناسمې مضررې یې بللې ځکه یې پرې ایښې دي عمر بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالعزیز رحمة الله علیه په یوه مکتوب کي لیکي چي که یو
څوک د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته او د
سهار د دوو فرضو رکعتو پر ځای درې یا څلور رکعته
وکړي یا روژه د ماښام پر ځای تر ماخوستنه ونیسي دا د
مسلمان له نظره ناروا دی که څه هم هغه کس په ظاهره
کومه ګناه نه ده کړې یو څه تسبیحات یې زیات ویلي
دي زیات ذکرونه یې کړي دي ولي هغه ته ناروا وویل شي
هغه د نبي علیه السلام ښودل شوی عبادت زیات کړی
دی او د عبادت بڼه یې وربدله کړې ده د هغه د فعل څخه
داسي بریښي چي د نبي علیه السلام شریعت بشپړ نه وو
اوس ده بشپړ کړ یا نبي علیه السلام په امانت کي کوتاهي
کړې ده چي د عبادت دغه ګټوره طریقه یې خلکو ته نه
ده ښودلې اوس غور وکړئ چي په لمانځه کي د درو
رکعتو پر ځای څلور رکعته په عبادت کي زیاتوب څه
توپیر لري چي د نبي علیه السلام او اصحابو څخه یې هیڅ
نقل نه وي په شرعي عباداتو کي له خپلي خوا شرطونه
زیاتول په شریعت کي بدلون او تحریف دي ځکه یې په
شدت سره رد کړی دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت د دین د بدلولو لاره ده

د بدعت تر ټولو لویه خرابي دا ده که خلکو ته په عباداتو کي د نویو طریقو د ایجادولو اجازه وشي دین بدلیږي وروسته نه معلومیږي چي اصل عبادت چي نبي علیه السلام بیان کړی دی هغه څنګه کېده؟

د تېرو امتو د دین د بدلېدو تر ټولو لوی سبب دا وو چي هغو د خپل کتاب او د پیغمبر په ښودلي عبادت کي له خپلي خوا د عبادت نوی طریقې را ایستلې د هغو دا رسم جاري وو وروسته د اصل دین او نوي ایجاد شوي شیانو هیڅ توپیر نه کېده اسلامي شریعت نفل د فرضو څخه بېل کړي دي اسلامي شریعت د هري فتنې دروازه تړلې ده او د دین د فساد لاري یې دړولي دي دغه بندوبست یې هم کړی دی چي د فرضو او نفلو تر منځ توپیر وي د حقیقت په اعتبار سره هم او د صورت په اعتبار سره هم په لمونځو کي د نبي علیه السلام او اصحابو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عادت وو چي په مسجد کي يې يوازي فرض لمونځ په جماعت سره کاوه د نوافلو او سنتو لپاره کورته تلل تر کومو لمونځو وروسته چي سنت يا نفل نشته په هغه وخت کي تر لمانځه وروسته په مسجد کي کښيېنستل يا يې يوه وظيفه کوله د لمانځه پر طريقه مخ پر قبله نه کښېناستل بلکه راسته يا چپه خوا ته وګرزېدل تر څو د ليري څخه هر څوک پوه شي چي د فرض لمانځه ختم شوی دی سنت طريقه همدغه ده چي نفل او نفلي عبادت په کور کي وشي او که په مسجد کي سنت کوي هم سنت طريقه دا ده چي د فرض لمانځه د جماعت حيثيت ختم شي صفونه مات شي خلک مخ او شا ته شی بيا سنت وکړي او دغه راز روژه د صبح صادق څخه بيا تر لمر لوېدو ده ليکن خلک د شپې بيديرېي په بيدو خو څوک خوراک نه کوي د روژې غوندي کيفيت وي ځکه د پيشلمي خوراک سنت دی تر څو د خوب او د پيشلمي توپير سره وشي روژه له صبح صادقه پيليږي ځکه پيشلمي په آخر وخت کي مستحب دي دغه راز چي لمر لوېده يقيني شي ژر روژه مات په کار دی ځنډ يې مکروه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي تر څو د روژې د عبادت سره زاید وخت زیات نه شي نن هم دغه شیان الحمدلله په مسلمانانو کي جاري دي مګر د جهالت او د نه پوهېدو له کبله خلک له حقیقته ناخبره دي د سهار او د مازیګر تر لمونځو وروسته عموماً د مسجدو امامان مخ له قبلې څخه ګرزوي مګر دې ته یې فکر نشته چي د ګرزېدو غرض د دې اعلان دی چي فرض ختم شو هر څوک اختیار لري چي څه کوي هغه وکړي چیري چي ځي ولاړ شي مګر هغه ټول جماعت یې پابند کړی وي تر څو چي درې دعاوې په جماعت سره نه وکړي تر هغو ټول په انتظار ناست وي بیا په دغه دعاوو کي د خاصو خاصو شیانو پابندي وي لکه فرض تر څو چي هغه دعاوي و نه کړي خلک فکر کوي د لمانځه یوه برخه پاته ده دا له شریعته سرغړونه ده دعاګاني او وظیفې یې د فرض لمانځه سره داسي مښلولي دي لکه د لمانځه برخه چي وي تر څو چي امام د مقتدیانو سره یو ځای وظیفې او دعاګاني و نه کړي د هغوی ټولو لمونځ بشپړ نه بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت حسنه او بدعت سيئه

په صحيح حديث کي دي.
کل بدعة ضلالة وکل ضلالة في النار.
هر بدعت ګمراهي ده او هره ګمراهي په جهنم کي ده.
معلومه شوه چي په شرع کي هر بدعت ګمراهي ده اصطلاحي بدعت ته بدعت حسنه نه وايي البته په لغوي معني کي هر نوي شي ته بدعت وايي په دغه اعتبار سره هغه شيانو ته بدعت حسنه وايي چي صراحةً د نبي عليه السلام په زمانه کي نه وه وروسته د يوې اړتيا له کبله عملي شوه لکه په اوس دور کي چي ديني مدرسې دي په هغو کي درس او تدريس د ښووني اصل بنسټ د نبي عليه السلام څخه ثابت دي پخپله نبي عليه السلام فرمايي:
انما بعثت معلماً.
زه معلم راليږل شوی يم.
د مدرسو ودانول او په هغه کي خلکو ته تعليم ورکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس دور کي ډېر مهم ګرځېدلی دئ د نبي عليه السلام او د اصحابو په زمانه کي مدرسو ته اړتيا نه وه نن اړتيا ده د سنت د ژوندي کېدو لپاره مدرسې دي ځکه د مدرسې غوندي شيان په بدعت کي نه راځي ليکن د لغوي معنیٰ له کبله چي ځوک بدعت ورته وايي بدعت حسنه ورته وايي عمر رضی الله عنه د تراويحو جماعت وليد د لغوي معنیٰ په اعتبار يې وفرمايل:

نعمت البدعة هذه.

دغه ښه بدعت دی.

عمر فاروق رضی الله عنه او ټولو ته څرګنده وه چي نبي عليه السلام په بل چاپسې هم تراويح کړي دي خپله يې هم کړي دي او تاکيد يې هم کړی حقيقتاً اوشرعاً هلته د بدعت هيڅ احتمال نه وو البته د نبي عليه السلام په زمانه کي د يو خاص عذر له کبله په جماعت سره د تراويحو داسي بندوبست نه وو لکه وروسته چي د نبي عليه السلام د ښووني سره سم وشو په ظاهري او لغوي لحاظ دواړو سره دغه کار نوی وو عمر فاروق رضی الله عنه دې ته بدعت خسنه وويل د بدعت حسنه تر دې زيات بل تصور په اسلام کي نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای بس همدغه دی امام مالک رحمة الله علیه فرمايي:

من ابتدع بدعة يراها حسنه فقد زعم ان محمد صلی الله علیه وسلم خان الرسالة لان الله تعالیٰ يقول (اليوم اكملت لكم دينكم) فمالم يكن يومئذٍ ديناً لا يكون ديناً اليوم.[۱]

د دې عبادت مطلب دا دی که يو چا بدعت ايجاد کړ هغه يې ښه وباله په تحقيق سره هغه پر نبي عليه السلام باندې په رسالت کې د خيانت ګمان کړی دی او ذکر شوی آيت هم پر دغه ګواه دی چې دين پوره شوی دی کوم کار چې په هغه زمانه کې دين نه وو نن هم دين نه دی د عمر رض وينا يا د نورو بزرګانو ويناوې دليل ګرځول او ډول ډول بدعتونه د بدعت حسنه په نامه جوړول ته اسلام هېڅکله اجازه نه ورکوي کوم شی چې په شريعت کې بدعت دی هغه مطلق ناروا دی البته په بدعاتو کې توپير شته ځيني سخت حرام او شرک ته نژدې دي ځيني مکروه تحريمي دي ځيني تنزيهي دي په قرآن او احاديثو سره او په اثار د اصحابو او تابعينو او امامانو سره په دين کې د بدعاتو او محدثاتو خرابي او دهغه څخه د پرهيز

۱: اعتصام اول ټوک ۴۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاکید او بې شمیره قراني آیتونه او روایات موجود دي خوله هغو څخه ځیني دلته رانقلوو.

د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کې

علامه شاطبي رح په الاعتصام کې ډېر آیتونه پر دغه موضوع راټول کړي دي له هغو څخه دوه آیته دلته راوړو.

مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُواْ دِينَهُمْ وَكَانُواْ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

[روم ۳۲]

ژباړه: - له هغه کسانو څخه چي تار په تار کړی یې دی دین خپل او شوي دي دوی ډلي ډلي هره یوه ډله په هغه دین چي دوی څخه دی خوشالېدونکي دي.

بي بي عایشه رض د دې آیت تفسیر د نبي علیه السلام څخه نقلوي چي د بدعتیانو ډله ځني مراد ده.(۱)

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

۱: اعتصام مخ ۶۵ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

[کهف: ۱۰۳-۱۰۴]

ژباړه:- ووايه ته چي آيا خبر کړم زه تاسي په زيانکارانو باندي له جهته د عمله هغه کسان دي چي ضايع شوې ده سعي د دوی په ژوندون نژدې کي او دوی ګمان کوي چي بېشکه دوی نيک کوي کار.

علي کرم الله وجهه او سفيان ثوري اونورو د اخسرين اعمالا تفسير په اهل بدعت سره کړيدي او بيشکه په دغه آيت کي د بدعتانو پوره نقشه عکس شوېده چي د ځانه جوړونکي شيان نيکي بولي او په هغه خوشاله وي چي موږ د آخرت ګټه ترلاسه کوو حالانکه د الله او د هغه د رسول په نزد د هغه اعمال هېڅ وزن او ثواب نه لري بلکه بر عکس ګناه تماميږي. د بدعت د خرابي او د هغه د ردېدو په هکله د حديثو روايات بې شميره دي چي له هغو څخه يو څو روايات دلته ليکل کيږي:

(۱) په صحيح بخاري کي بي بي عايشه رض روايت کوي چي نبي عليه السلام وفرمايل:

من احدث فی امرنا ماليس منه فهو رد. (۱)

۱: اعتصام دبخاري په حواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:- څوک چي زموږ په دين کي نوی شی داخل کړي چي مخکي داخل نه وي هغه مردود دی.

۲۰:- امام مسلم له جابر بن عبدالله رض څخه روايت کوي چي نبي عليه السلام په خپله خطبه کي وفرمايل:

امابعد فان خير الحديث کتاب الله وخير الهدی هدی محمد و شر الامور محدثاتها وکل بدعة ضلالة اخرجه مسلم و في رواية النسايي کل محدثة بدعة و کل بدعة في النار.(۱)

ژباړه:- له حمد وصلوة وروسته وپوهيږئ چي تر ټولو ښه کلام د الله کتاب دی او تر ټولو ښه لاره د محمد ﷺ ده او بد کار بدعتونه جوړول دی او هر بدعت ګمراهي ده په نسايي کي روايت دی چي هر نوی جوړشوي شی بدعت دی او هر بدعت په جهنم کي دی.

عمر رض هم په خپله خطبه کي دغه توري ويل او عبدالله بن مسعود رض په خطبه کي تر ذکر شوو تورو وروسته داهم ويل:

انکم ستحدثون ويحدث لکم فکل محدث ضلالة و کل ضلالة في النار.(۲)

۱: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

۲: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:- یعنې تاسي به هم نوي نوي کارونه راوباسئ اوخلک به ستاسو لپاره په عبادت کي نوي نوي طریقې او صورتونه راوباسي ښه پوه شئ چي هره نوې طریقه د عبادت ګمراهي ده او د هري ګمراهۍ ځای جهنم دی.

۳:- په صحیح مسلم کي له ابوهریره رض څخه روایت دی چي نبي علیه السلام وفرمایل:

من دعا الی الهدی کان له من الاجر مثل اجور من یتبعه لاینقص ذالک من اجورهم شیئا ومن دعا الی ضلالة کان علیه من الاثم مثل اثام من یتبعه لاینقص ذالک من اثامهم شیئا.

ژباړه:- څوک چي خلک د هدایت صحیح لاري ته راوبولي د هغه ټولو خلکو د عمل ثواب ده ته رسیږي چي د ده اتباع وکړي د دې پرته چي د هغو په ثواب کي یو څه کمبوت راوستل سي او څوک چي د یوې ګمراهۍ خوا ته خلکو ته بلنه ورکړي پر هغه باندي د هغه ټولو خلکو ګناه لیکل کیږي چي د ده اتباع کوي پرته د دې چي د هغو په ګناهونو کي یو څه کمبوت راوستل سي.

د بدعتو نوي نوي طریقې را ایستل او خلک د هغو خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته رابلونکي دي پر دغه بد انجام فکر وړي چي يوازي خپل ځان بلکه ځومره مسلمانان چي په اخته سي د هغو ټولو ګناه هم وربانديي ده.

۴: – ابو داؤد او ترمذي د حضرت عرباض بن ساريه رض څخه په صحيح سندو روايت کړی دی چي يوه ورځ نبي عليه السلام خطبه راکړه چي په هغه کي يې ډېر اثر لرونکی او جامع نصيحت وکړ زموږ تر سترګو اوښکي را تويه سوې او زړونه مي وبېرېدل ځينو ناستو خلکو وويل اې د الله رسوله! (صلی الله عليه وسلم) نن وعظ خو داسي دی لکه د رخصتېدو وصيت چي وي ته موږ ته راوښووه چي موږ آينده څرنګه ژوند تېر کړو نبي عليه السلام وفرمايل:

اوصيکم بتقوی الله والسمع والطاعة لو لاة الامروان کان عبدا حبشيا فان من يعش منکم بعدی فسيری اختلافا کثيرا فعليکم بسنتی و سنة الخلفاء الراشدين المهديين تمسکوا بها و عضوا عليها بالنواجذ و اياکم و محدثات الامور فان کل محدثة بدعة و کل بدعة ضلالة. (۱)

ژباړه: – زه تاسو ته وصيت کوم د الله جل جلاله څخه د

۱: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرېدو او د اسلام د احکامو د اطاعت کولو که څه ستاسو حاکم حبشي مريي هم وي، ځکه په تاسو کي چي کوم خلک زما وروسته ژوندي وي هغوی به ډېر اختلاف ويني ځکه تاسي زما سُنت او زما وروسته د خلفاء راشدينو مهديينو سُنت خپل کړئ او دا ټينګ ونيسئ او په دين کي نوي طريقو څخه ځانونه وساتئ ځکه چي په عبادت کي هره نوې طريقه بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده.

۵ :- بي بي عايشه رض فرمايي چي څوک يوه بدعتي ته ورغلی او د هغه عزت يې وکړ ګوا ده د اسلام په نړولو کي د هغه مرسته وکړه.(۱)

٦ :- حسن بصري رحمة الله عليه فرمايي چي د نبي عليه السلام وينا ده چي که تاسي غواړئ چي پر پل صراط باندي نه وځنډېږئ او نيغ جنت ته ولاړ سئ د الله په دين کي پخپله رايه سره هيڅ نوې طريقه مه راباسئ.(۲)

۷ :- د آجري په کتاب السنه کي له معاذ بن جبل رض څخه روايت دی چي نبي عليه السلام وفرمايل:

۱: اعتصام للشاطبي اول ټوک مخ ۷۴

۲: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذا حدث فی امتی البدع، و شتم اصحابی، فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین. (۱)

ژباړه:- کله چې زما په امت کې بدعتونه پیدا سي او زما اصحابو ته بد وویل سي د هغه وخت پر عالم باندې لازم دی چې خپل علم ښکاره کړي او څوک چې داسې نه وکړي پر هغه لعنت دی د الله او د ملایکو او د ټولو انسانانو.

عبدالله بن حسن وفرمایل چې ما له ولید بن مسلم څخه پوښتنه وکړه چې په حدیث کې د اظهار علم څخه څه مراد دی؟ وې فرمایل سُنت.

۸:- حذیفه بن یمان رض وفرمایل چې د مسلمانانو لپاره د کومو شیانو چې زه خطر لرم په هغو کې تر ټولو څخه زیات خطرناکه دوه شیان دي یو دا چې یو شی دوی ویني هغه ته پر هغه شي باندې غوره توب ورکړي چې دوی ته د نبي علیه السلام د سُنت څخه معلوم دی دویم دا چې دوی په غیر شعوري توګه ګمراه سي.

سفیان ثوري رحمة الله علیه وفرمایل دغه خلک بدعتیان دي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹:– حذیفه رض وفرمایل قسم په خدای چي په آینده زمانه کي بدعتونه دا رنګه خوریږي چي که یو ځوک دغه بدعت پرېږدي خلک به وایي چي تا سُنت پرېښود.[۱]

۱۰:– عبدالله بن مسعود رض وفرمایل اې خلکو! بدعت مه خپلوئ او په عبادت کي مبالغه مه کوئ پخوانی طریقې ټینګي ونیسئ هغه شی خپلوئ چي د سُنت له رویه یې تاسي پېژنی او کوم یو چي دا رنګه نه پېژنی هغه پرېږدئ.

۱۱:– عبدالله بن عباس رض فرمایي چي آینده پر خلکو باندي هیڅ نوی کال نه راځي چي په هغه کي دوی یو بدعت ایجاد نه کړي او یو سُنت مړ نه کړي تر دې حده چي بدعتونه ژوندي او سُنتونه مړ سي.[۲]

۱۲:– حسن بصري رحمة الله علیه فرمایي چي بدعتي څومره زیات په روژې او لمانځه کي مجاهده کوي هغومره له الله تعالی څخه لیري کیږي، دا یې هم وفرمایل چي د بدعتي سره مه کښېنئ چي هغه ستاسو زړونه در ناروغه کوي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ ۹۰
۲: اعتصام اول ټوک مخ ۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳:– سفیان ثوري رحمة الله علیه فرمايي هيڅ وينا د عمل پر ته نېغه نه ده.او هيڅ وينا او عمل د نيت پر ته نېغ نه دی او هيڅ وينا، عمل او نيت تر هغه وخته پوري نېغ نه دی ترڅو چي هغه د سُنت په برابر نه وي.

۱۴:– ابو عمرو شيباني رحمة الله علیه فرمايي بدعتي ته د توبې توفيق نه په برخه کيږي.

(ځکه چي هغه خپله ګناه نه ګڼي توبه پر څه وکړي).

۱۵:– عمر بن عبدالعزيز رحمة الله علیه دا وينا د امام مالک رحمة الله علیه او د وخت د ټولو عالمانو په نزد همېش د ياد ساتلو وړ ده:

سن رسول الله صلی الله عليه وسلم سننا و ولاة الامر من بعده سننا الاخذ بها تصديق لکتاب الله واستکمال لطاعة الله، و قوة علی دين الله، ليس لاحد تغييرها ولا تبديلها ولا النظر فی شئ خالفها، من عمل بها مهتد و من انتصر بها منصور و من خالفها اتبع غير سبيل المومنين، و ولاه الله ما تولی واصلاه جهنم و ساءت مصيرا.

ژباړه:– نبي عليه السلام يو څو سُنتونه جاري کړل او د نبي عليه السلام وروسته خلفاء راشدينو يو څو سُنتونه جاري کړل دا خپلول د کتاب الله تصديق او د الهي طاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکمیل او د الله په دین کي قوت ترلاسه کول دی په هیڅ ډول په دې کي نه بدلون روا دی او نه د دې خلاف یو شي باندي نظر کول روا دی څوک چي پر دې عمل کوي هدایت موندي او څوک چي د دغه سُنتو په مرسته د الله تعالی مرسته ترلاسه کول وغواړي د هغه مرسته کیږي او څوک چي د دې خلاف وکړي هغه د مسلمانانو له لاري څخه مخالف لاره خپله کړه الله تعالی هغه د هغه په اختیار او خوښه پرېږدي بیا یې په دوزخ کي سوځوي او دوزخ بد ځای دی.

بدعتونه د اولیاوو په نظر کي

د بدعاتو او محدثاتو ایجاد کوونکي او پر دې باندي تلونکي عموماً د اولیاوو او د طریقت د مشایخو پناه اخلي او دا بدعتونه د هغوی خوا ته منسوبوي تر دې حده چي د ډیرو خلګو دا فکر دی چي طریقت او شریعت دوه برخلافه شیان دي ډېر احکام چي په شریعت کي ناروا دي د طریقت خاوندان یې روا ګرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یوه خطرناکه تېروتنه ده چې په دې کې د اخته کېدو وروسته د دین او ایمان خېر نسته ځکه چې یوازې شریعت انسان له ټولو ګمراهیو څخه بچ کوي کله چې د شریعت مخالفت روا وګڼل سو بیا په هرې ګمراهۍ کې اخته کېدل اسانه دی.

ځکه مناسب راته معلوم سو چې د بدعت په غندني کې او د سُنتِ د اتباع په تاکید کې د اولیاوو او د طریقت د مشایخو ویناګاني د کفایت قدر جمع کړل سي چې خلک د دغه تېروتني څخه بچ سي چې د طریقت مشایخ بدعات بد نه ګڼل یا د سُنت په اتباع کې سُست وه په دې هکله علامه شاطبي رحمة الله علیه په خپل کتاب الاعتصام اول ټوک مخ۱۰٦ کې یو مستقل فصل جوړ کړی دی چې په هغه کې د پخوانیو اولیاوو ویناګاني د بدعت د غندني په هکله جمع کړې دي زموږ لپاره د دغه ویناګانو ژباړه کافي ده.

امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه

فضیل بن عیاض رحمة الله علیه فرمایي چې څوک د یوه بدعتي سره کښېني حکمت یې نه په برخه کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه

يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي حق تعالی په قرآن شریف کي د دعا د قبلولو قول کړی دی:

ادعونی استجب لکم.

مګر موږ د ځیني کارو لپاره له ډیري مودې څخه دعا کوو نه قبلیږي، د دې څه سبب دی؟ ده وفرمایل ستاسي زړونه مړه سوي دي او د مړه زړه دعا نه قبلیږي او د زړه د مرګ لس سببونه دي:

اول دا چي تا حق تعالی وپيژندی خو د هغه حق دي ادا نه کړ.

دویم دا چي تا د الله کتاب ووایه خو پر هغه دي عمل نه وکړ.

دریم دا چي تا د نبي علیه السلام د میني دعوه وکړه خو د نبي علیه السلام سُنت دي پرېښود.

څلورم د شیطان د دښمنی دعوه دي وکړه خو په کارو کي دي د هغه موافقت وکړ.

پنځم تاسي وایاست چي موږ د جنت غوښتونکي یو خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لپاره عمل نه کوی، دا رنګه پنځه شیان یې نور ور وشمېرل.

د دغه حکایت د نقلولو څخه غرض دا دی چې ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه د سُنت پرېښودل د زړه د مړګ سبب ګرځوي.

ذوالنون مصري رحمة الله علیه

فرمايي چې د الله جل جلاله د مینې نخښه دا ده چې اخلاق، اعمال او په ټولو کارو او سُنتو کې د نبي علیه السلام اتباع وکړل سي وې فرمایل چې د خلکو د فساد سبب شپږ شیان دي یو دا چې د آخرت د عمل په هکله د دوی همت او نیتونه ضعیفه سوي دي دویم دا چې د دوی بدنونه د دوی د خواهشاتو ځای ګرځېدلي دي دریم دا چې په دنیاوي سامانو کې د مودو مودو د انتظام کولو په فکر کې بوخت دي حالانکه عمرونه یې لږ دي څلورم دا چې د الله جل جلاله پر رضا یې د مخلوق رضا ته وړاندي توب ورکړی دی پنځم دا چې د خپلو ایجاد کړو شیانو تابع سوه او د نبي علیه السلام سُنت یې پرېښود شپږم دا چې په پخواني مشایخو او بزرګانو کې که د یو چا څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه تېروتنه وسوه خلکو همدا خپل مذهب وګرځوی د دوی دغه فعل یې د ځان لپاره حجت وګڼی او د دوی پاته ټول فضایل او مناقب یې هېر کړل.

یوه چا ته یې نصیحت وکړ چي تا ته په کار دی چي د الله جل جلاله د فرضو او واجباتو په زده کړه او د هغو پر عملي کولو باندي تر ټولو زیات زیار وباسې او له کوم شي څخه چي الله جل جلاله ته منع کړی یې هغه ته مه ورځه ځکه چي د الله جل جلاله د عبادت هغه طریقه چي ده پټپله ښودلې ده له هغه طریقې څخه ډېره غوره ده چي ته یې د خپل ځان لپاره پخپله جوړوې او دا ګڼې چي زموږ لپاره په دې کي ډېر زیات ثواب دی لکه څنګه چي ځیني خلک د سُنت خلاف د رهبانیت طریقه خپلوي.

د بنده فریضه دا ده چي همېش دي د خپل باداز پر امر نظر وساتي او هغه دي په خپلو ټولو معاملو کي فیصله کوونکی وګرځوي او د کوم شي څخه چي هغه راګرځولی دی د هغه څخه دي ځان وساتي.

نن سبا خلک د ایمان د خوږلت او باطني طهارت څخه فقط دغه شي راګرځولي دي چي دوی فرائض او واجبات معمولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼلو سره يې دومره پابندي نه کوي ځومره چې په کار دی.

بشر حافي رحمة الله عليه

فرمايي چې زه يو پلا په خوب کي د نبي عليه السلام په زيارت مشرفه سوم نبي عليه السلام وفرمايل اې بشره! ته خبر يې چې حق تعالی وتا ته د خپل وخت پر ټولو خلګو باندي فضيلت له څه سبب څخه درکړی دی ما وويل اې د الله رسوله! (صلی الله عليه وسلم) زه خبر نه يم نبي عليه السلام وفرماي د دغه فضيلت سبب دا دی چې ته زما د سُنت اتباع کوې او د نيکو خلګو عزت کوې او د خپلو ورو‌نو خير خواهي کوې او زما د اصحابو او اهل بيتو سره مينه ساتې.

ابوبکر دقاق رحمة الله عليه

ابوبکر دقاق رحمة الله عليه چې د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي چې يو پلا زه په هغه ميدان کي تېرېدم چيري چې بني

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرايل څلويښت کاله په قدرتي توګه محاصره وه او دباندي نه سواى وتلاى دغه ځاى ته د تيهه شپله ويل کيږي دغه وخت زما په زړه کي دا خطر پيدا سو چي علم حقيقت د علم شريعت خلاف دى ناڅاپه يو غيبي ږغ مي واورېد:

كل حقيقة لا تتبع بالشريعة فهى كفر.

ژباړه:- د کوم حقيقت موافقت چي شريعت نه وکړي هغه کفر دى.

ابو علي جوازني رحمة الله عليه

فرمايي چي د بنده د نيک بختى نخښه دا ده چي پر ده باندي د الله جل جلاله او د هغه د نبي (صلى الله عليه وسلم) اطاعت اسانه سي او د ده افعال د سنت په برابر سي او ده ته د نيکو خلکو ملګرتيا په برخه سي او د خپلو قريبانو او دوستانو سره د ښو اخلاقو توفيق يې په برخه سي او د الله جل جلاله د مخلوق سره يې ښه عمومي وي او د مسلمانانو خوا خوږي يې عادت وي او د خپلو وختونو ساتنه کوي (يعني خپل وخت نه ضايع کوي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چې د سُنت د اتباع طریقه څنګه ده؟ وې فرمایل د بدعتو څخه ځان ساتل او د هغه عقایدو او احکامو اتباع چې پر هغه باندي د اسلام د اولینو عالمانو اجماع ده او د هغو اقتداء لازم ګڼل.

ابوبکر ترمذي رحمة الله علیه

فرمایي چې د همت کمال د هغه د ټولو صفتونو سره د محبت د خاوندانو ماسیوا هیچا ته تر لاسه سوی نه دی دا درجه دوی ته محض د سُنت د اتباع او د بدعت د پرېښودلو له کبله تر لاسه سوه ځکه چې نبي علیه السلام تر ټول مخلوق څخه زیات د همت خاوند او تر ټولو څخه زیات واصل الی الله وو.

فایده:- د صوفیانو په اصطلاح کي همت تصرف او توجه ته وایي چې معنا یې دا ده چې یو څوک د خپل تخیل قوت د یوه کار د کېدو یا نه کېدو خوا ته جمع کړي، دلته ممکن دی چې همدغه مراد وي خو د نبي علیه السلام څخه د تصرف او همت اصطلاحي استعمال هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای صراحتاً ثابت نه دی ځکه غالباً دلته د همت لغوي معنا مراد ده یعني د دین په کارو کي چسپاندي او ټینګوالی، والله سبحانه و تعالی اعلم.

ابو الحسن وراق رحمة الله علیه

فرمایي چي بنده الله جل جلاله ته یوازي د الله جل جلاله په مرسته او د هغه د خوږ نبي صلی الله علیه وسلم د امرونو د اقتداء په مرسته رسېدلای سي او ځوک چي د الله جل جلاله سره د وصل کېدو لپاره د نبي علیه السلام د اقتداء ماسیوا بله طریقه خپله کړي هغه د هدایت د ترلاسه کولو لپاره ګمراه سو.

ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه

دغه بزرګ د عبدالله مغربي رحمة الله علیه او ابراهیم خواص رحمة الله علیه په ملګرو کي دی د بدعاتو څخه سخته کرکه کوونکی او پر بدعتیانو باندي سخت رد ویونکی د کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سُنت پر طریقې باندې ټینګ ولاړ وو او د پخوانیو امامانو او مشایخو طرز یې لازم ګڼلی تر دې حده چې د عبدالله بن منازل رحمة الله علیه د ده په هکله فرمایي چې ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه پر ټولو فقراوو او د اداب او معاملات پر خاوندانو باندې د الله جل جلاله لخوا یو حجت دی.

ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه

دی د زاهدانو نامتو امام جنید بغدادي رحمة الله علیه او سفیان ثوري رحمة الله علیه د ملګرو څخه دی فرمایي د جاهلیت په وخت کې د خلکو دا رواج وو چې د هغه شیانو اتباع یې کوله چې د دوی عقلونو به ښه ګڼل بیا نبي علیه السلام راغی او دوی ته یې د شریعت د اتباع کولو وفرمایل نو صحیح او سالم عقل هغه دی چې د شریعت ښه، ښه وګڼي او د شریعت مکروهات ناخوښه وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه

فرمايي ما دېرش کاله مجاهده وکړه خو ما ته هيڅ مجاهده تر علم او د علم تر اتباع څخه زیاته سخته معلومه نه سوه که د عالمانو اختلاف نه وای زه په مصیبت کي لوېدم بې شکه د عالمانو اختلاف رحمت دی (خو هغه اختلاف چي د توحید په تجربه کي وي هغه رحمت نه دی) او اتباع یوازي د سُنت د اتباع نوم دی (ځکه چي د سُنت د علم پرته بل شي ته د علم ویلو حق نسته).

یو پلا یو بزرګ د ده سیمي ته راغلی په ښار کي د هغه بزرګ د ولایت او بزرګۍ آوازه سوه ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه هم د هغه د لیدلو نیت وکړ خپل یوه ملګري ته يي وویل درځه چي د ده بزرګ ووینو.

ابو یزید رحمة الله علیه د خپل ملګري سره د هغه بزرګ کره ورغی دغه بزرګ د کور څخه د لمانځه د پاره راووتی چي مسجد ته ننوتی د قبلې خوا ته يې تُو کړل ابو یزید رحمة الله علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دا وليدل بيرته راوګرځېدی سلام يې لاهم نه ورو اچوی او وې فرمايل دا شخص د نبي عليه السلام په ادابو کي پر يوه ادب توفيق نه لري چي هغه ادا کړي د ده څخه څه هيله وساتل سي چي دی به د الله ولي وي.

امام شاطبي رحمة الله عليه په خپل کتاب اعتصام کي د دغه پيښي د نقلولو وروسته ليکي چي د ابو يزيد دغه وينا يو ډېر غټ بنسټ دی د دې څخه معلوم سو چي د سُنت پرېښودونکي ته د ولايت درجه نه ترلاسه کيږي که څه هم د سُنت پرېښودل د ناپوهۍ له کبله وي.

اوس تاسي فکر وکړئ چي څوک په ډاګه د سُنت په پرېښودلو او پر بدعتو باندي ټينګار کوي هغوی د بزرګۍ او ولايت سره څه اړيکي هم درلودلای سي؟

ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه

فرمايي چي الله جل جلاله فقط هغه اعمال قبلوي چي صحيح وي په صحيح کي هم هغه اعمال مقبوله دي چي خاص د ده لپاره وي او په خاص کي هم هغه مقبوله دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د سُنت په برابر وي.

د ابو يزيد رحمة الله عليه وينا ده چي که تاسي د يوه شخص ښکاره کرامتونه ووينی تر دې حده چي هغه په هوا کي الوځي په دې باندي هيڅکله دوکه مه خورئ تر هغه وخته پوري د هغه د بزرګۍ او ولايت عقيده مه ساتئ ترڅو چي دا نه ووينی چي په امر او نهي، روا او ناروا، د شريعت د حدودو ساتنه او ادبو کي د ده څه حال دی.

سهل تستري رحمة الله عليه

فرمايي چي بنده کوم فعل د نبي عليه السلام د اقتداء پرته کوي که څه هغه نېکي وي او که ګناه د نفس عيش دی، او کوم فعل چي په اقتداء او اتباع سره کوي هغه پر نفس باندي سختي او تکليف دی ځکه چي نفس هيڅکله د اقتداء او اتباع خواهش نه کوي او زموږ د طريقې اصل مقصد همدا دی چي د نفس د اتباع څخه ځانونه وساتو.

دا يې هم وفرمايل چي زموږ (د صوفيانو) اووه اصوله دي يو د الله د کتاب سره ټينګي اړيکي، دويم د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سُنت اقتداء، دريم په خوراک، څښاک او د استعمال په شيانو کي د دې خيال ساتل چي حرام او ناروا نه وي څلورم خلګ د تکليف څخه ساتل، پنځم د ګناهونو څخه ځان ساتل، شپږم توبه، اووم د حقوقو ادا ينه.

دا يې هم وفرمايل چي د درو شيانو څخه مخلوق نا اميده سو توبه لازم ګڼل، د نبي عليه السلام د سُنت اتباع او مخلوق له خپل ضرر څخه ساتل، يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي غټ ظرف څه دی؟ وې ويل د سُنت اتباع.

ابو سليمان داراني رحمة الله عليه

فرمايي چي زياتره وخت زما په زړه کي د صوفيانو په حقيقتو او معارفو کي يوه خاص خبره راوګرځي او تر ډيري مودې پوري مي په زړه کي راګرځي خو زه دا د دوو عادلانو شاهدانو د شاهدۍ پرته نه قبلوم دغه عادلان شاهدان کتاب الله او سُنت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو حفص حداد رحمة الله علیه

فرمایي کوم شخص چي هر وخت خپل افعال او احوال د کتاب الله او سُنت په تله کي نه تلي او خپل قلبي پیښي شکمني نه ګڼي هغه د تصوف د لاري په خلکو کي مه شمېره د ده څخه د بدعت حقیقت وپوښتل سو وې فرمایل په احکامو کي زیاتوب یعني تر شرعي حده تجاوز، د نبي علیه السلام په سُنتو کي سُستي، د خپلو خواهشاتو او د خلکو د بې باوره رایو پېروي، د پخوانیو بزرګانو اتباع او اقتداء پرېښودل دي او هیڅ صوفي ته یو اوچت شان د صحیح اتباع پر ته تر لاسه سوی نه دی.

حمدون قصار رحمة الله علیه

یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي د خلکو پر اعمالو باندي نیوکه د یوه شخص لپاره کله روا کیږي وې فرمایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي هغه دا وګڼي چي احتساب او امر بالمعروف راباندي فرض سوی دی (فرضېدل داسي دی چي څوک امر بالمعروف کړل سي هغه د ده تر لاس یا قدرت لاندي وي یا دا یقین وي چي زما خبره مني او داسي نور) یا بېره وي چي په بدعت کي اخته کېدو وروسته هلاکیږي او دی دا ګمان لري چي زما په ویلو سره د دې شخه خلاصون مومي.

دا يې هم وفرمایل چي څوک د یوه صالح انسان پر حال نظر کوي هغه ته خپله ګناه او د الله د لاري د خلګو د درجو شخه خپل شا ته پاته کېدل معلومیږي.

علامه شاطبي رحمة الله عليه فرمایي د دغه وینا غرض دا دی چي خلګ د پخوانیو بزرګانو د اقتداء خوا ته تشویق کړل سي ځکه چي همدغه خلګ د سُنت خاوندان دي.

احمد بن ابي الحواري رحمة الله عليه

فرمایي څوک چي یو کار د سُنت د اتباع پرته کوي هغه کار يې باطل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنيد البغدادي رحمة الله عليه

يو چا د ده مخ ته وويل چي پر عارفينو يو حال داسي راځي چي ټوله حرکات او اعمال پرېږدي د الله جل جلاله تقرب ترلاسه کړي جنيد بغدادي رحمة الله عليه وفرمايل دا د هغه خلګو وينا ده چي د اعمالو د ساقطېدو منونکي دي.

او وې فرمايل چي زه که زر کاله هم ژوندی پاته سم پخپل اختيار سره په طاعاتو او عبادتو کي يوه ذره هم کمبوتيا نه راولم هو که مغلوبه او مجبوره سم هغه جلا خبره ده.

دا يې هم وفرمايل چي عقلاً د الله جل جلاله سره د وصل کېدو ثومره لاري کېدلای سي د نبي عليه السلام د سنتو د اتباع پرته هغه ټوله لاري پر مخلوقاتو بندي کړل سوې (يعني د نبي عليه السلام د اقتداء پرته هيڅوک د الله نزديکت ترلاسه کولای نه سي څوک چي داسي دعوه وکړي هغه درواغجن دی).

وې فرمايل زموږ دغه مذهب د کتاب او سُنت پابند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، وې فرمایل څوک چي قرآن شریف حفظ (۱) نه کړي او د نبي علیه السلام حدیث نه ولیکي په دغه معامله (تصوف) کي د هغه اقتداء په کار نه ده ځکه چي زموږ علم د کتاب او سُنت پابند دی او وې فرمایل چي د نبي علیه السلام د حدیث ښخه د دې تایید کیږي.

ابو عثمان جیري رحمة الله علیه

فرمایي د الله جل جلاله ملګرتیا او صحبت په درو شیانو ترلاسه کیږي یو حُسن ادب، دویم د هیبت دوام، دریم مراقبه او د نبي علیه السلام ملګرتیا او صحبت د سُنت په اتباع او د شریعت ظاهر په لازم ګڼلو سره ترلاسه کیږي د اولیاوو ملګرتیا او صحبت په ادب، احترام او خدمت سره ترلاسه کیږي د ځکندن په وخت کي کله چي د ده ښه واوښته زوی یې له ډېره غمه خپل کالي

۱: د قرآن شریف د حفظ ښخه غالباً مراد دا دی چي د قرآن شریف پر احکامو یې نظر وي او تلاوت یې کوي همدا رنګه د حدیث د لیکلو ښخه مراد د ضروري حدیثو د مضمونو حفظ دی لکه ښنګه چي د پخوانیو او اوسنیو مشایخو د کړو ښخه ښکاره دي، مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیري کړل ابو عثمان رحمة الله علیه سترګي را روښي کړې او وې ویل زویه! په ښکاره اعمالو کي د سُنت خلاف کول دا په باطن کي د ریاء د موجودتیا نخښه ده، ده فرمایل چي څوک پر خپل نفس باندي په قول او فعل کي سُنت حاکم وګرځوي هغه په حکمت سره خبره کوي او څوک چي په قول او فعل کي خواهشات حاکم ګرځوي هغه په بدعت سره خبره کوي، د الله جل جلاله وینا ده:

وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواْ

[نور ۵۴]

ژباړه:- او که طاعت وکړ تاسو د ده نو لاره به بیا مومئ.

ابو الحسین نووي رحمة الله علیه

فرمایي څوک چي تاسي ووینئ چي د الله جل جلاله په نزدیکت کي هغه د یوه داسي حال دعوه لري چي دی د شرعي علم تر حده وباسي تاسي هغه ته مه ورځئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد بن فضل بلخي رحمة الله علیه

فرمايي د اسلام زوال په څلورو شيانو دی يو دا چي خلک پر علم باندي عمل نه کوي دويم دا چي د علم خلاف کار کوي دريم دا چي د کوم شي علم ولري هغه ترلاسه نه کړي څلورم دا چي خلک د علم د ترلاسه کولو څخه راوګرځوي، علامه شاطبي رحمة الله علیه فرمايي دا د ده وينا ده او زموږ د وخت د صوفيانو په عمومي توګه همدا حال سو، او وې فرمايل چي د الله جل جلاله سره تر ټولو زيات معرفت ساتونکی هغه څوک دی چي د ده د اوامرو په اتباع کي تر ټولو زيات زيار باسي او د ده د رسول (صلی الله علیه وسلم) اتباع تر ټولو زياته کوي.

شاه کرماني رحمة الله علیه

فرمايي څوک چي خپل نظر د محارمو څخه خوندي وساتي خپل نفس د شبهاتو څخه وساتي، خپل باطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

همېش په مراقبه سره آباد وساتي، خپل ظاهر د سُنت په اتباع ښايسته کړي او خپل نفس د حلالو عادي وګرځوي د هغه پوهنه هیڅکله نه خطا کيږي.

ابو سعيد خراز رحمة الله عليه

فرمايي کوم باطني حالت چي د شريعت د ظاهر خلاف وي هغه باطل دی.

ابو العباس ابن عطاء رحمة الله عليه

دی د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي څوک چي پر خپل نفس الهي اداب لازم وګرځوي الله جل جلاله د هغه زړه د معرفت په نور ډکوي او هيڅ مقام تر دې اعلا او عزتناکه نه دی چي بنده په اوامرو او اخلاقو کي د نبي عليه السلام اتباع کوي، وې فرمايل تر ټولو غټ غفلت دا دی چي بنده د خپل رب څخه غافله وي او د هغه د معاملې د ادابو څخه غافله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم خواص رحمة الله علیه

فرمايي علم د روايتو د ډېربښت نوم نه دی بلکه عالم هغه څوک دی چې د خپل علم اتباع کوي او پر هغه باندي ځي او د نبي علیه السلام د سُنتو اقتداء کوي که څه د ده علم لږ وي، يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چې عافيت څه شي دی؟ وې فرمايل:

دين بلا بدعة وعمل بلا آفة وقلب بلا شغل ونفس بلا شهرة.

ژباړه: - دين د بدعت پرته او عمل د آفت پرته (يعني د بدعت آفت په کي نه وي) او فارغه زړه چي (د الله ماسيوا د بل چا) شُغل نه ولري او نفس چي په هغه کي د شهوت غلبه نه وي.

وې فرمايل (رشتيني) صبر دا دی چي د کتاب او سُنتو پر احکامو په ټينګه ولاړ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنان حمال رحمة الله علیه

د ده څخه پوښتنه وسوه چي د صوفیانو د احوالو اصل چه دی؟ وې فرمایل څلور شیان، اول د کوم شي چي الله جل جلاله پخپله ذمه اخیستې ده پر هغه باندي باور او توکل کول (یعني رزق)، دویم په الهي احکامو ټینګ اوسېدل، دریم د زړه ساتنه (د بې معنا فکرو څخه) څلورم له جهانه څخه فارغېدو ورسته توجه فقط د الله جل جلاله خوا ته ساتل.

ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه

فرمایي کوم شخص ته چي د حق لاره معلومه سي هغه ته پر دې باندي تلل هم اسانېږي او الله جل جلاله ته د رسېدو د لاري لپاره د نبي علیه السلام د سُنت پرته هیڅ لاربښود په احوال، افعالو او اقوالو کي د متابعت نسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه

فرمايي يو څوک که دا معلومول غواړي چي زه د الله جل جلاله په نظر کي خوښ يم که نه نو د الله جل جلاله د ميني نخښه دا ده چي دی د الله جل جلاله طاعت او د هغه د رسول (صلی الله علیه وسلم) متابعت ته پر ټولو کارو ترجيح ورکړي د دې خبري دليل د الله جل جلاله دا وينا ده:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ

[آل عمران۳۱]

ممشاد دينوري رحمة الله علیه

فرمايي د مريد د ادابو مغز دا دی چي د مشايخو احترام او عزت لازم وګڼي د طريقت د ورونو د حرمت خيال وساتي د اسبابو زيات فکر نه کوي او پر خپل نفس باندي د شريعت د ادابو پوره ساتنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو علي روزباري رحمة الله عليه

يو چا ورته وویل ځیني صوفیان ساز او سندري اوري او وایي دا زموږ لپاره حلال دي ځکه چي موږ داسي درجې ته رسېدلي یو چي د احوالو اختلاف اثر نه راباندي کوي ده وفرمایل دا یې رشتیا وویل چي دوی ورسېدل خو الله جل جلاله ته نه بلکه دوزخ ته ورسېدل.

ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله عليه

فرمایي څوک چي په شرعي فریضو کي یوه فریضه ضایع کوي الله جل جلاله هغه د سُنتو په اضاعت کي اخته کوي او څوک چي د سُنتو په اضاعت کي اخته سي هغه ډېر ژر په بدعتو کي اخته سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رواجي بدعتونه

ځرنګه چي د بدعتو هیڅ شرعي بنسټ نسته هر وخت
او هر هېواد کي د هري طبقې او هر طبیعت خلګ د بدعت
نوي نوي طریقې راباسي چي شمېر یې ممکن نه دی په
اصولي توګه د بدعت پېژندنه او د دې تاوانونه د قرآن او
حدیث او د پخوانیو بزرګانو د ویناګانو څخه معلومېدو
وروسته د بدعاتو تفصیل جمع کولو ته اړتیا نسته خو ډېر
خلګ او ناپوهان نه سي کولای چي د بدعت د پېژندني د
اورېدو وروسته دا د خپلي زمانې د رواجي بدعاتو سره
برابر کړي چي فلانی کار بدعت دی او که نه.

ځکه ضروري دی چي په هره زمانه کي کوم بدعتونه
رواج سي هغه د ټاکلو او شمېرولو وروسته خلګو ته
وښودل سي د دې لپاره د اهل سُنت عالمانو الحمدلله بې
شمېره کتابونه لیکلي دي دا دي خامخا وکتل سي د
بهشتي زیور او اصلاح الرسوم کتنه هم کافي ده دلته
ځیني رواجي بدعات بیانیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صلوة و سلام رواجي طريقه

پوښتنه: – په ځيني مسجدو کي ځيني خلک داسي کوي چي د جمعې د لمانځه يا نورو لمونځو وروسته په جماعت سره ودريږي په لوړ ږغ سره دغه لاندي سلام وايي:

يا رسول سلام عليک   يا نبي سلام عليک

او دا رنګه نور دوی دا لازم ګڼي په دغه خلکو کي د ځينو عقيده ده چي نبي عليه السلام دغه مجلس ته راځي يا هر ځای حاضر او ليدونکی دی ځکه دغه سلام پخپله اوري او جواب يې ورکوي څوک چي دا رنګه نه کوي پر هغو ملامتيا کوي او قسماقسم خبرو يې رنګ وربدوي د دې په پايله کي عموماً په مسجدانو کي جګړه پيدا سي پوښتنه دا ده چي آيا دا رنګه سلام وړاندي کول په مسجدانو کي روا دی؟ او د مسجدانو متوليانو ته د دې اجازه ورکول په کار ده که نه؟

ب:– چيري چي پر دغه ذکر سوې طريقه صلاة او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام وویل سي هلته:

۱:– نبي علیه السلام راځي.

۲:– یا د راتلو پر ته پخپله سلام اوري.

۳:– یا ملایکي دغه صلاة او سلام نبي علیه السلام ته رسوي په دغه کي کومه خبره صحیح ده؟

۴:– پورته طریقي باندي په ولاړه صلوة او سلام څرنګه دی او که په ولاړه نه وي بیا یې څه حکم دی؟

۵:– په مسجد کي دننه دغه صلوة او سلام څه حکم لري او تر مسجد دباندي یې څه حکم دی؟

جواب:– تر جواب دمخه په دې پوهېدل په کار دی چي په اسلام کي ټول عبادتونه لمونځ، روژه، د الله ذکر د قرآن تلاوت او داسي نور ټولو لپاره یو څه اداب، شرطونه او حدود سته چي د هغو په لحاظ ساتلو سره که دغه عبادتونه وسي ډېر زیات ثواب او د دنیا او آخرت کامیابي ده د دغه حدود او شرایطو څخه که جلا بله لاره خپله کړل سي بیا د ثواب پر ځای عذاب او ګناه ده لمونځ په ټولو عبادتو کي افضل دی خو د لمر راختلو او لوېدلو په وخت کي لمونځ حرام دی په ټاکلو رکعتو کي که یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعت زيات کړي دا حرام دی د جماعت لمونځ سُنت
مؤکده دی په دې سره د لمانځه په ثواب کې اووه ويشت
چنده زياتوب راځي خو که يو څوک نفلي لمونځ په
جماعت سره کوي دا منع او گناه ده روژه څومره غټ
عبادت دی او ثواب يې زيات دی خو په دواړو اخترو او
ايام نحر کې روژه نيول حرام دی د قرآن شريف تلاوت
غوره عبادت دی خو د رکوع او سجدې په حالت کې
تلاوت منع دی او په داسې ځايو کې چې خلک يې اورېدو
ته متوجه نه وي په لوړ ږغ سره تلاوت ناروا دی همدا
رنګه پر نبي عليه السلام درود او سلام غوره عبادت دی
بر کتونه موجبوي د دنيا او آخرت سعادت دی خو د نورو
عبادتو په شان د دې هم اداب او شرايط دي چې د هغو پر
خلاف کولو سره د ثواب پر ځای گناه لازميږي.

الف:- په ياد سوي شکل سره په مسجدو کې د درود او
سلام په نامه جنګ او جګړه کيږي دې ته د درود او سلام
نمايش ويل کېدای سي درود او سلام ورته ويل صحيح نه
دی ځکه چې د ډېرو بديو د يوځای کېدو له کبله ناروا دي.

۱:- تر ټولو اول دا خبره ده چې مسجد د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګډ د عبادت ځای دی په دې کي هیڅ فرد یا ډله د فرایضو او واجبو ماسیوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلګو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبیح، درود او د قرآن شریف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي نبي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت یا ذکر کول چي د خلګو په لمانځه، تسبیح یا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی. (۱)

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د یوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ویل نه د نبي علیه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعینو، امامانو او پخوانیو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي علیه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعینو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاریخ کي یوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاوٰی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درود او سلام لپاره دا رنګه اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل بدعت او ناروا ګڼي په دې هکله په صحيح بخاري او مسلم کي د بي بي عايشې رض څخه د نبي عليه السلام وينا نقل سوې ده چي:

من احدث فی امرنا هذا ما ليس منه فهو رد.

يعني کوم شخص چي زموږ په دين کي يو نوی شی داخل کړي چي هغه په دې کي داخل نه وو نو هغه مردود دی.

او په صحيح مسلم کي د جابر رض روايت دی:

و شر الامور محدثاتها و کل بدعة ضلالة.

يعني بدترين کارونه هغه نوي شيان دي چي پخپله ايجاد سي او هر نوی ايجاد عبادت ګمراهي ده، د عبادت په نامه په دين کي د يوه نوي شي زياتوب دا معنا لري چي د نبي عليه السلام ښوونې ناقصه دي او د شاه ولي الله محدث دهلوي رحمة الله عليه په وينا د دين د بدلون لار ده څکه اصحابو کرامو او تابيعنو په دې هکله د ډېر احتياط څخه کار اخيستی دی حذيفه رض وفرمايل:

کل عبادة لم يتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله عليه وسلم فلا تعبدوها (الی) وخذوا بطريق من کان قبلکم... الخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دایره کي وي هغه دا ځیني واخلي او دغه الفاظ پر وایي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها ادیت و بعضها لم تو دالان عاجز عن ادائها و اعطیناه هذه المنحة الشریفة علی هذه النقودات فی حیلة الاسقاط رجاء من الله تعالی ان یغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کیږي درې پلا یې پر خلکو وګرځوي وروسته نیمی پیسې امام او نیمی پیسې پر غریبانو وېشل کیږي.

زید د یوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ایښی دی وایي چي د دې رواج دلیل او ثبوت په شریعت کي هیڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زید ملامتیا کوي زید که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وایي او د دغه حیله پر روایښت د پلار او نیکه دلیل راوړي آیا زید پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حیلې څه حکم دی؟

ځیني پلا د ګډ میراث څخه پیسې راوړل کیږي چي ځیني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځیني پلا یتیمان کوچنیان پاته سي آیا دغه پیسې اسقاط ته راوړل کېدای سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرداری:– دا خبره دي په پام کي وي چي دا ټوله خبري د انفرادي درود او سلام په هکله نه دي ځکه په انفرادي توګه د زيات درودو ويلو فضايل په حديث او قرآن کي راغلي دي اصحابو کرامو او تابعينو همداسي کول د دې دپاره نه خو يو وخت ټاکلی دی او نه شمېر شومره چي يې په وس پوره وي هغومره دي وايي فقط د دې په رواجي اجتماعي بڼه باندي نيوکه ده.

په اسلام کي تر لمانځه څخه زيات هيڅ عبادت نسته خو د نفلو جماعت ته فقهاوو او امامانو په اتفاق سره مکروه ويلي دي اوس د بل شي لپاره جماعت جوړول او هغه همېش او لازم ګڼل څرنګه روا کېدای سي خصوصاً کله چي کوونکي پر دې باندي د فرضو او واجبو څخه زيات ټينګار ولري څوک چي داسي نه کوي پر هغو ملامتيا کوي دا په هيڅ حال کي روا نه دی بالفرض که دغه کار بدعت نه وای زيات تر زياته يو نفلي کار به وای او پر يوه نفلي کار باندي د فرضو او واجبو په رنګه ټينګار کول او خلک دې کار ته مجبورول د دې حق نه لري.

الله جل جلاله او نبي عليه السلام چي پر يوه کار باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک مجبوره کړي نه وي بل ځوک هم د دې حق نه لري، پر دې باندې خلک ملامتول او پېغور ورکول یوه مستقله کبیره ګناه ده دوی په ناپوهۍ کې داسې کوي فکر نه وهي چې پخپله د دوی په نزد هم دغه کار زیات تر زیاته مستحب او نفل دی د یوه نفل لپاره ځان په کبیره ګناه اخته کول پوهي نه ده.

۳:- د خطاب الفاظ یا رسول یا نبي که په دغه عقیده وي چې څرنګه الله جل جلاله هر وخت او هر ځای حاضر او ناضر دی د کاینات هر ږغ اوري او ویني همدا رنګه (معاذالله) نبي علیه السلام هم په دغه الهي صفتو کې شریک دی نو دا ښکاره شرک او د نصاراوو په رنګه رسول ته د خدای درجه ورکول دي، که دا عقیده وي چې نبي علیه السلام دغه مجلس ته راځي که څه هم د معجزې په شکل داسې ممکن دی خو د دې لپاره ضروري دی چې په قرآن او حدیث کې د دې ثبوت وي مګر په هیڅ آیت یا حدیث کې داسې یادونه نسته د ثبوت او دلیل پرته له خپله ځانه یوه معجزه جوړول پر نبي علیه السلام درواغ تړل دي نبي علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

من کذب علی معمداً فلیتبوء مقعده من النار.

یعني څوک چي پر ما د درواغو يوه خبره وتړي هغه ته په کار دی چي خپل ځای دوزخ وګڼي.

که دا رنګه هيڅ غلطه عقيده نه وي بیاهم شکمن توري دي چي دغه فاسده عقيده لاره پيدا کوي ځکه د دې څخه ځان ساتل ضروري دی د صحيح مسلم په حديث کي نبي عليه السلام خپل مريي ته ياعبدي ويلو څخه ځکه منع وکړه چي په دغه الفاظو سره خطاب کي د شرک وهم سته البته د نبي عليه السلام د زيارت ومخ ته د خطاب په الفاظو سره سلام ويل د سُنت څخه ثابت او مستحب دی ځکه چي هلته د نبي عليه السلام له خوا پخپله د سلام اورېدل او جواب ورکول د حديثو د روايتو څخه ثابت دی.

لنډه دا چي د نبي عليه السلام د زيارت ماسيوا په نورو ځايو کي که د خطاب د الفاظو سره هر ځای د نبي عليه السلام د حاضر او ناضر کېدو عقيده وي دا ښکاره شرک دی او که مجلس ته د راتلو عقيده وي دا پر نبي عليه السلام باندي درواغ او بهتان دي که دغه دواړي غلطي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقيدې نه وي بيا هم داسي الفاظ ځکه منع دي چي د شرک وهم ستره.

بيا پر دغه ناروا کار باندي ټينګار کول بله ګناه ده د فرضو او واجبو په رنګه دا ضروري ګڼل دريمه ګناه ده دا رنګه نه کوونکي بې ګناه مسلمانانو ته بد و رد ويل او پېغور ورکول څلورمه ګناه ده په مسجدو کي په لوړ بږغ داسي ويلو سره د نورو خلکو شُغل خرابول پنځمه ګناه ده.

فتاوٰی عالمګيري کي راغلي دي:

ما يفعل عقيب الصلوة مکروهة لان الجهال يعتقدونه سنة او واجبة.

يعني کوم خلک چي تر لمانځه وروسته ذکر، درود يا سلام او داسي نور په لوړ بږغ کوي دا مکروه دي ځکه چي ناپوهان يې سُنت يا واجب ګڼي.

د قرآن شريف او نبي عليه السلام د ښوونې څخه د ناپوهۍ له سببه ډېر نيک خلک هم دا ګڼي چي دا کار د نبي عليه السلام سره د مينې نخښه ده ځکه دوی ګډون پکښې کوي د نبي عليه السلام سره د مينې جذبه ښېشکه د قدر وړ ده خو بې ځايه استعمال يې داسي دی لکه يو څوک چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله په مينه کي د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعتونه وکړي او د ځانه سره چُورت ووهي چي يو رکعت مي زيات وکړ تر نورو زيات ثواب را رسيږي خو هغه د خپلو درو رکعتو ثواب هم لاسه ور کوي.

لنډه دا چي په اجتماع او لازم ګڼلو سره په مسجدو کي په ولاړ په لوړ ږغ سره د درود او سلام ويلو رواجي طريقه د شرعي خلاف د جنګ او جګړي پيلامه ده او مسجدونه د اختلافاتو مرکز ګرځول دي ځکه د مسجدو پر متوليانو او د حکومت پر خاوندانو لازم دی چي په مسجدو کي هيڅکله د دې اجازه ور نه کړي که يو څوک غواړي چي داسي وکړي هغه دي پخپله کور کي کوي چي لږ تر لږه مسجدونه د شر او شور او منځني شخړو څخه خوندي وي.

ب:- پورتني جواب کي په ډاګه سوه چي دغه مجلس ته د نبي عليه السلام راتلل په هيڅ شرعي دليل سره ثابت نه دی دا پر نبي عليه السلام بهتان دی نبي عليه السلام پخپله د دې خبري فيصله په يوه حديث کي دا رنګه کړې ده:

من صلی علی عند قبری سمعته و من صلی علی نائيا ابلغته. (۱)

۱: مشکات له بيهقي څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني ځوک چي زما قبر ته نژدې درود او سلام وايي هغه زه پخپله اورم او ځوک چي له ليري ځخه درود او سلام استوي هغه (د ملايکو په ذريعه) وما ته را رسول کيږي.

ج:- ځرنګه چي ذکر او د قرآن شريف تلاوت په ولاړه، ناسته او په پروته هر رنګه روا دی همدا رنګه درود شريف هم هر رنګه روا دی هو يو ځوک که په ولاړ درود ويل اړين او د دې خلاف بې ادبي ګڼي دا له خپله ځانه يو غير واجب کار واجب ګرځولو له کبله ناروا دی خصوصاً چي نبي عليه السلام په لمانځه کي په ناسته د درود ويلو سُنت جاري کړی دی بيا په ناسته درود ويلو ته بې ادبي ويل د الله جل جلاله د امر او د نبي عليه السلام د ښوونې مخالفت دی دا داسي دی لکه يو ځوک چي ووايي چي قرآن شريف يوازي په ولاړه ويل په کار دی په ناسته ويل بې ادبي ده.

د:- د دې جواب په الف برخه کي ښکاره سو چي په ياد سوي طرز باندي سلام ويلو لپاره اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل د ډيرو ګناهو مجموعه ده چي په مسجد کي هم ناروا دی او تر مسجد دباندي هم، فرق دا دی چي که يو ځوک په مسجد کي په ناسته مسنون درود او سلام الفاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړ بږغ سره داسي ووايي چي په مسجد کي ناست نورو خلګو په شُغل کي فرق راځي دا هم ناروا دی او تر مسجد دباندي يې ګنجايش سته، والله سبحانه وتعالی اعلم.

هر څوک خپل قبر ته ځي او د خپلو کړو جواب ورکوي په دغه کارو کي ډله جوړول او پښواني پلرني رواجو باندي ضد او بې ځايه ټينګار دي پرېښودل سي په کار دی چي د نبي عليه السلام په ښوونو کي دي غور او فکر وکړل سي د دنيا په ټولو کارو کي زموږ د يو او بل سره جګړې رواني دي لږ تر لږه د الله جل جلالهٔ کور او لمونځ له هر رنګه جګړې او فساد څخه خوندي وساتل سي.

د اسقاط حيله يا دوره

د مړي د قضا سوو لمونځ،، روژو، حج، زکات او نورو واجبو او فرايضو ادا ينه يا کفاره څرنګه وکړل سي چي مړی يې له ګناه څخه خلاص سي د دې بيان د فقه په کتابو کي بشپړه راغلی دی نن سبا په ډېرو ښارو او باندو کي خلګو يو رواج را ايستلی دی دې ته اسقاط يا دوره وايي ناپوهانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګډ د عبادت ځای دی په دې کې هيڅ فرد يا ډله د فرايضو او واجبو ماسيوا د بل کار اجازه نه لري چې هغه د نورو خلکو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبيح، درود او د قرآن شريف په تلاوت کې فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي فقهاوو په ډاګه کړي دي چې په مسجد کې په لوړ ږغ تلاوت يا ذکر کول چې د خلکو په لمانځه، تسبيح يا تلاوت کې فرق راځي ناروا دی.(١)

ښکاره خبره ده کله چې په مسجد کې په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

٢:- د يوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ويل نه د نبي عليه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعينو، امامانو او پخوانيو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي عليه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعينو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاريخ کې يوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چې دوی د

١: شامي، خلاصة الفتاوٰی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

كل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والكفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان غاجز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فى حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمى پيسې امام او نيمى پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دى هغه دا رواج پرې ايښى دى وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دى خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دى خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دى او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دى؟ ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کېداى سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دایرې خلک یې اخیستلای سي که نه؟

جواب: — د اسقاط حیله یا دوره ځیني فقهاوو د داسي چا لپاره ویلي وه چي د هغه یو څه لمونځونه، روژې او داسي نور اتفاقاً قضا سوي وي د قضا راګرځولو موقع یې ترلاسه کړې نه وي د مرګ په وخت د دې وصیت وکړي خو د ده په میراث کي دومره مال نه وي چي د ټولو قضا سوو لمونځ، روژو او داسي نورو فدیه ورکړل سي، داسي نه ده چي د مړي په میراث کي مال موجود وي هغه دي وارثان وخوري او په لږ پیسو دي دغه حیله وکړي خدای او خلک تېر باسي په درمختار، شامي او د فقه په داسي نورو کتابو کي دا په ډاګه سوي دي ورسره د دغه حیلې په شرایطو کي دا په ډاګه سوي دي چي کومي پیسې چا ته د صدقې په توګه ورکړل سي هغه کس د دغه پیسو حقیقي خاوند وګرځول سي چي هر څه په کوي د هغه خوښه وي داسي نه چي محض یوه لاس ځخه بل لاس ته د ورکولو لوبه وکړل سي لکه څنګه چي نن سبا په عمومي توګه په اسقاط کي داسي کیږي چي نه د ورکونکي دا اراده وي چي چا ته یې ورکوي هغه په صحیح معنا د دغه پیسو خاوند دی او نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستونکي دا فکر کېدلای سي چي کومي پیسې وما ته راکړل سوي دي زه د هغه خاوند او اختیار لرم.

دوه درې خلک سره کښیني پیسې یو او بل وگرځوي وروسته ولاړ سي او داسي گڼي چي موږ د مړي حق پر ځای کړی مړی له ټولو ذمه واریو څخه خلاص سو خو په دغه بې ځایه کار نه خو مړي ته څه ثواب ورسېدی او نه د هغه د فرایضو کفاره وسوه د دې کوونکي په مُفته کي گناهکاره سوه.

په رسایل ابن عابدین کي پر دغه مسئله یوه مستقله رساله د منة الجلیل په نامه ده په دې کي لیکلي دي:

و یجب الاحتراز من ان یدیرها اجنبی الا بو کالة کما ذکرنا و ان یکون الوصی او الوارث کما علمت، و یجب الاحتراز من ان یلاحظ الوصی عند دفع الصرة للفقیر الهزل او الحلیة بل یجب ان یدفعها عازما علی تملیکها منه حقیقة لا تحیلا ملاحظا ان الفقیر اذا ابی عن هبتها الی الوصی کان له ذلک و لا یجبر علی الهبة.[۱]

لنډه دا چي د دې اولنی بنسټ ممکن دی چي یو څه

۱: منة الجلیل في اسقاط ما علی الذمة من کثیر و قلیل، جزء رسایل ابن عابدین اول ټوک مخ۲۲۵

صدیقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحيح او د شرعي قواعدو برابر وي خو څرنګه چي نن سبا د دې رواج دی او دا لازم ګڼل کيږي دا بې له شکه ناروا او د ډيرو فسادو د يو ځای کېدو له کبله د پرېښودولو وړ دی يو څو فسادونه يې ليکل کيږي:

۱:- زياتره پلا د دې لپاره چي کوم قرآن شريف او نغدي پيسې ايښودل کيږي هغه د مړي د ميراث څخه وي او د ميراث حقداره ځيني وارثان موجود نه وي يا نابالغه وي نو د دوی ګډ ميراث د دوی بې اجازې په دغه کار کي استعمالول حرام دی په حديث کي دي:

لا يحل مال امر مسلم الا بطيب نفس منه.

که نابالغ د دې اجازه ور هم کړي بيا هم دغه اجازه يې په شريعت کي باور نه لري او په داسي کارو کي د نابالغ لخوا د هغه ولي د دې اجازه نه لري چي داسي وکړي بلکه په داسي کارو کي د نابالغ مال مصرفول د قرآن شريف له رويه حرام دی:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ ٱلْيَتَٰمَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِى بُطُونِهِمْ نَارًا

[نساء ۱۰]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: — بېشکه هغه کسان چې خوري مالونه د یتیمانو په ظلم سره خبره دا ده چې اچوي دوی په ګېډو خپلو کې اور.

۲: — بالفرض که که میراث وي ټول وارثان بالغ وي او له ټولو څخه د دې اجازه هم واخیستل سي نو تجربه سوي دي چې په داسې حالاتو کې دا معلومول اسان نه دي چې ټولو په خوښه د دې اجازه ورکړې ده او که د خپلوانو او قریبانو د پېغور له بیري یې اجازه ورکړې ده، دا رنګه اجازه د ذکر سوي حدیث له رویه باطله ده.

۳: — بالفرض که دا ټوله خبري نه وي ټولو بالغو وارثانو ښه په خوښه د دې اجازه ورکړې وي یا یوه وارث یا پردي شخص خاص له خپلو پیسو د دې انتظام کړی وي بیاهم له لاندې فسادو څخه خالي نه دی مثلاً د دې فقهي صورت دا کېدای سي چې کوم شخص ته اوله پلا قرآن شریف او نغدي پیسې ورکړل سي هغه د دې خاوند وګرځول سي او دا ورته سپینه کړل سي چې ته د دې خاوند او اختیارمن یې هر څه چې په کوې بیا هغه شخص پخپله خوښه د چا د زور، لحاظ او خیال ساتلو پرته د مړي لخوا و بل چا ته یې همدا رنګه ورکړي هغه بل شخص د دې خاوند وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هغه شخص یې دریم شخص ته هغه یې څلورم ته ورکړي خو په دغه رواج کي د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي اول کوم شخص ته چي ورکول کیږي نه ورکونکی دا ګڼي چي دا د ده سو او دې یې اختیار لري نه اخیستونکی دا ګڼي د دې خبري صفا نخښه دا ده چي که دغه شخص پیسې واخلي او ځیني روان سي بل چا ته یې ور نه کړي ورکوونکي هیڅکله دا زغملای نه سي ښکاره خبره ده چي دا رنګه ملکیت ګرځول نه صحیح کیږي او د ملکیت ګرځولو پرته هیڅ قضا، کفاره یا فدیه نه معافیږي ځکه دغه کار یې بې ځایه دی.

۴:- دلته دا هم ضروري دی چي کوم شخص د دې خاوند وګرځول سي هغه د صدقې اخیستلو حقداره وي د نصاب خاوند نه وي خو په عمومي توګه د دې خبري هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي په عمومي توګه د مسجدو امامان چي د نصاب خاوندان وي د هغه په مرسته دا کار کیږي ځکه هم دغه ټوله کار غلط او بې ځایه دی مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي.

۵:- بالفرض که د صدقې صحیح مصرف انتخاب کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي او دوی په مسئله هم ښه خبر وي او لاس ته د راوړلو وروسته خپل ځان د دې خاوند او اختيارمن وګڼي وروسته د مړي خير خواهي په نظر کي نيولو سره يې وبل چا ته ورکړي هغه يې دريم ته هغه يې څلورم ته ورکړي په اخير کي چي دا کوم شخص ته ورسيږي هغه د دې خاوند او اختيارمن دی اوس د دغه اخيري شخص څخه دا پيسې بيرته اخيستل نيمی پر امام او نيمی پر فقيرانو وېشل د پردي شخص په ملکيت کي د هغه بې اجازې تصرف کول دی چي د پورته ذکر سوي حديث له رويه ظلم او حرام دی.

٦ :- بالفرض که دغه اخيري شخص د دغه پيسو په ويشلو او برخي جوړولو راضي هم سي او دا وګڼل سي چي دغه شخص په زور نه بلکه په خوښه په دې راضي دی بياهم د هر مړي لپاره دا لازم ګڼل او لکه څنګه چي د مړي کفن او ښخول شرعي واجبات دي په هغه درجه کي دا عقيدتاً ضروري ګڼل يا عملاً د ضروري په درجه کي لازم ګڼل همدا احداث في الدين دی چي د شريعت په اصطلاح کي بدعت ورته وايي او د معنا په حيث سره په شريعت کي بدلون او زياتوب دی، نعوذبالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دغه رواج په پابندۍ سره د عامو خلکو او ناپوهانو دا جراءت کېدلای سي چي ټوله عمر دي نه لمونځ کوي، نه دي روژه نیسي نه دي حج کوي او نه دي زکات ور کوي د مرګ وروسته دي د یو څو پیسو په ور کولو سره دغه ټوله ګټي ترلاسه کړي چي دا د دین د بنسټ ورانولو برابر دی الله جل جلاله دي موږ ټولو مسلمانانو ته د دین پر صحیح لاره تللو او د نبي علیه السلام د سُنت د اتباع توفیق را په برخه کړي.

پورته ذکر سوو فسادو ته په کتلو سره یوه مسلمان ته دا فیصله ګرانه نه ده چي دغه خیله، دوره او د دې رواجي رسمونه په ناپوهۍ ولاړ دي مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي او کوونکي يې په ډیرو ګناهو اخته کیږي، والله سبحانه و تعالی اعلم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه او د روژو د فديو مسئلې

مسئله: - چا چې د لمانځه، روژې، حج يا زکات لپاره يو وصيت وکړ دغه وصيت د هغه د ميراث په دريمي برخې پوره کول پر وارثانو لازم دی که وصيت د ميراث تر دريمي برخې زيات وي بيا د ټولو وارثانو په اجازه او رضايت پوري اړه لري که دوی ټوله يا په دوی کې يو د دې اجازه ور نه کړي بيا د ګډ ميراث څخه وصيت پوره کېدای نه سي که په وارثانو کې يو نابالغ وي بيا د هغه اجازه هم باور نه لري د ميراث تر دريمي برخې څخه زيات وصيت بايد د دغه نابالغ پر برخه اثر نه واچوي (۱).

مسئله: - چا چې وصيت کړی وي او دومره مال يې هم پرې ايښی وي چې د هغه په دريمه برخه کې ټول وصيتونه پوره کېږي بيا د وارثانو پر ذمه واجب دی چې د مړي وصيت پوره کړي په دې کې سُستي نه وکړي که د

۱: هدايه، عالمګيري، شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړي د مال په موجودتیا کي د مړي د لمانځه او روژې په فدیه کي په اسقاط باور وکړي مال پخپل منځ کي وو-شي ګناه یې د دوی پر ذمه پاته ده.

مسئله:- د وصیت کولو په صورت کي د فرایضو او واجبو ادا ینه داسي کېدلای سي:

۱:- د هر ورځي لمونځونه دي د وتر سره شپږ. وشمېرل سي او د هر لمانځه فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی یعني د یوې ورځي د لمونځو فدیه لس نیم سېره غنم یا د دې قیمت دی.

۲:- د هري روژې فدیه پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت دی د روژې مبارکي د روژو ماسیوا که یې یو نذر منلی وي د هغه فدیه به هم ورکوي.

۳:- د څومره کلو او څومره مال زکات چي پاته سوی وي د هغه حساب کولو وروسته به زکات ادا کوي.

۴:- که فرضي حج یې ادا نه کړ بیا د مړي د ځای څخه به یو څوک د حج بدل لپاره استوي او د دغه شخص د لاري ټول ضروري مصرفونه به ادا کوي.

۵:- که د یو چا حق وربانديي وي د حق په برابر به هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورکوي.

٦ :- څومره سرسایې چي پاته سوي وي د هري سرسایې لپاره به پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت ورکوي.

۷ :- که قرباني پاته سوې وي نو د هري قربانۍ لپاره د یوه پسه یا بزې قیمت یا د غوا، غویي د یوې برخي قیمت دي اندازه کړي وروسته دي دغه پیسې صدقه کړل سي.[1]

۸ :- که د تلاوت سجدې پاته سوي وي بیا احتیاط په دې کي دی چي د هري سجدې په بدل کي پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت صدقه کړل سي.

۹ :- که د قضا سوو لمونځو یا روژو صحیح شمېر معلوم نه وي بیا په اندازې سره دي حساب ولګوي.

دا ټوله احکام هلته دي چي مړي د دې وصیت کړی وي او د وصیت قدر مال یې پرې ایښی وي که وصیت یې کړی نه وي یا د وصیت د پوره کولو لپاره میراث کافي نه وي بیا پر وارثانو د مړي د فرایضو او واجبو فدیه ورکول لازم نه دی هو که دوی یې پخپله خوښه د مړي سره د خوا خوږۍ لپاره وغواړي ثواب وربانديي واجبیږي.

مفتي محمد شفیع

۱: منة الجلیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي عليه السلام سايه

پوښتنه:- د نبي عليه السلام سايه وه که نه؟ ځيني وعظ کوونکي وايي چي د نبي عليه السلام سايه نه وه د دې ثبوت سته که نه؟

جواب:- که په يوه صحيح نقل سره دا ثابت سي چي د معجزې په توګه د نبي عليه السلام سايه پر مځکه نه جوړېده بيا خو هيڅ مسلمان د دې خبري په منلو کي ځنډ نه کوي خو په دې هکله هيڅ صحيح نقل نسته د حديثو په کتابو صحاح سته او داسي نورو کي د دغه مضمون هيڅ حديث نسته البته په خصائص کبرٰی کي شيخ جلال الدين سيوطي رحمة الله عليه د دغه مضمون يو حديث مرسلاً روايت کړی دی:

باب المعجزة فی بوله و غائطه صلی الله عليه وسلم "اخرج الحکيم الترمذي من طريق عبدالرحمن بن قيس الزعفراني عن عبدالملک بن عبدالله بن الوليد عن ذکوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل في شمس ولا قمر ولا اثر قضاء حاجة" (۱)

و قال في باب الاية في انه صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل، اخرج الحكيم الترمذي عن ذكوان بمثله، ثم قال اى السيوطي "قال بن سبع من خصائصه ان ظله كان لا يقع على الارض وانه كان نورا فكان اذا مر فى الشمس او القمر لا ينظر له ظل. قال بعضهم و يشهد له حديث قوله عليه السلام فى دعائه واجعلني نوراً" (۲)

خو دغه روايت له يو څو وجهو څخه ثابت او باوري نه دى.

۱:- اول دا چي د اصحابو کرامو ومخ ته د نبي عليه السلام ټوله ژوند پروت دى د لمر او سپوږمۍ په رڼا کي د نبي عليه السلام تګ راتګ، ناسته او ولاړه په سفر او کور کي لنډه دا چي ټوله پيښبي د اصحابو کرامو ومخ ته دي ښکاره خبره ده چي دا پيښبي بې شمېره دي بيا کتونکي اصحاب کرام په زرهاوو دي د اصحابو کرامو له عادت

۱: خصائص اول ټوک مخ۷۱ چاپ دائرة المعارف

۲: خصائص اول ټوک مخ۶۸، و بمثله ذكره فى المواهب نقلا عن الفخر الرزاى رحمة الله عليه مواهب، دويم ټوک مخ۳۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثخه دا هم معلوم دی چي دوی د نبي عليه السلام لږ قدر خبره، نقل او حرکت، آثار او حالاتو د بيانولو ډېر خيال ساتی د دې يقيني غوښتنه دا ده چي که دا پېښه ثابت وای نو د بې شمېره اصحابو کرامو ثخه به يې روايت نقل سوی وای خو کله چي موږ د حديثو په ذخيرې باندي نظر واچوو په دې هکله فقط يو حديث هغه هم مرسل موندو دغه حديث هم د سند لخوا بيخي ضعيفه راوځي او دا خبره قوي ښکاره کيږي چي دا پېښه صحيح نه ده.

۲ :– دغه حديث مرسل دی او د محدثينو يوه غټه ډله مرسل حديث حجت نه ګڼي.

۳ :– د دغه حديث اول روايت کوونکی عبدالرحمن بن قيس زعفراني دی چي بيخي ضعيفه، درواغجن او د باور وړ نه دی بلکه ځيني خلکو دا هم ويلي دي چي د درواغو حديثونه يې جوړول پر دغه ويناګانو دي نظر وکړل سي:

قال في الميزان كذبه ابن مهدي او ابو زرعة و قال البخاري ذهب حديثه و قال احمد لم يكن بشئ و خرج له الحاكم حديثاً منكرا و صححه و مثله في التقريب و قال في تهذيب التهذيب كان ابن مهدي يكذبه و قال احمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديثه ضعيف و لم يكن بشئ متروک الحديث و قال النسائي متروک الحديث و قال زکريا الساجي ضعيف کتبت عن حوثرة المنقري عنه و قال صالح بن محمد کان يضع الحديث و قال بن عدي عامة ما يرويه لا يتا بعائميه الثقات قلت قال الحاکم روي عن محمد بن عمرة حماد بن سلمة احاديث منکرة منها حديث من کرامة المومن على الله ان يغفر لمشيعيه قال و هذا عندى موضوع وليس الحمل فيه الاعليه و قال الحاکم ابو احمد ذاهب الحديث و قال ابو نعيم الاصبهاني لا شيئ.

د دې بل روايت کوونکی عبدالملک بن عبدالله بن عبدالوليد دی چي حال يې معلوم نه دی په رواجي کتابو کي د ده ذکر نسته.

لنډه دا چي په يوه داسي عمومي پېښه کي د ټولو اصحابو چپ پاتېدل او فقط په يوه مرسل حديث کي د دې ذکر د روايت د بې باوره کېدو او نه ثابتېدو لپاره قوي نخښه ده.

دويم دغه روايت مرسل دی، دريم د دې روايت کوونکی بيخي دروغجن او حديث له ځانه جوړوي که دغه حديث ته له ځانه جوړ سوی وويل سي ليري خبره نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او ځيني خلګو چې د سايې د نه جوړېدو په هکله په دې خبري دليل نيولی دی چې الله جل جلاله په قرآن کي نبي عليه السلام ته نور ويلي دي او نبي عليه السلام په دعاګانو کي اجعلنی نوراً فرمايل نو دغه دليل بيخي د پام وړ نه دی ښکاره خبره ده چې په آيت يا د حديث په دعا کي د نور دا معنا نه ده چې د دې خاکي دنيا کيفيت او آثار په نبي عليه السلام کي نه وې يا د نبي عليه السلام دعا او خواهش دا وو چې د دې نړۍ د خاصو آثارو څخه بېل سي معاذالله د باد په شان سي بلکه د عاقلانو او عالمانو په اتفاق معنا دا ده چې څرنګه نور د هدايت پوهني او ديد ذريعه ده همدا رنګه نبي عليه السلام د هدايت ذريعه ده څرنګه چې د نبي انتهايي کمال دا دی چې د ده نبوت او هدايت په بشپړه درجه کي وي ځکه نبي عليه السلام په خپلو دعاګانو کي دغه بشپړتيا غوښته او په همدې معنا سره په قرآن شريف کي قرآن او تورات ته نور ويل سوي دي په دغه معنا کي اصحابو کرامو ته د هدايت ستوري ويل سوي دي د دې پر ته دغه دعا اجعلنی نوراً ښوونه ټول امت ته سوې ده په دغه دعا کي د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصیت هم پر ځای نه پاتیږي.

ځیني خلکو د سایې د نه جوړېدو دا لامل ښوولی دی چې کومې خوا ته به نبي علیه السلام تلی پر سر مبارک به یې ملایکو یا د رحمت وریځو سایه کوله که دا خبره ثابت سي بیاهم نور صحیح او ډاګیز روایتونه د دې په ټکر کې ستّه مثلاً د صحیح بخاري په حدیث کې د هجرت په هکله د بي بي عایشې رض څخه روایت سوی دی:

"ابابکر قام للناس وجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم صامتا فطفق من جاء من الانصار ممن لم یر رسول الله صلی الله علیه وسلم یحیی ابابکر حتی اصابت الشمس رسول الله صلی الله علیه وسلم فاقبل ابوبکر حتی ظلل علیه بردائه فعرف الناس رسول الله صلی الله علیه وسلم عند ذالک" کذا فی المواهب، و قال الزرقاني فی شرح المواهب و عند بن عقبة عن الزهری "فطفق من جاء من الانصار یحسبه ایاه حتی اصابته الشمس اقبل ابوبکر بشئ اظله به" (۱) و مثله یروی تظلیله علیه السلام فی حجة الوداع وهو مشهور و مذکور فی عامة الکتب.

۱: شرح المواهب للزرقانی اول ټوک مخ ۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د نسايي نه جوړېدو حديث به د دغه روايتو په مقابل کي غير ثابت وګرځول سي يا داسي به وويل سي چي مخکي داسي وو خو وروسته دا حال پر ځای پاته نه سو قسطلاني په مواهب کي همدغه خبره خپله کړې ده ځکه د هجرت د حديث د نقلولو وروسته يې فرمايلي دي:

فظاهر هذا انه عليه الصلوة والسلام كانت الشمس تصيبه و ما تقدم من تظليل الغمام والملائكة له كان قبل بعثته كما هو صريح فى موضعه.(۱)

يعني دا خبره ښکاره سوه چي پر نبي عليه السلام لمر اثر کوی او پر نبي عليه السلام باندي د وريځو او ملايکو سايه کولو چي کومي پيښي دي هغه تر نبوت دمخه دي.

د اولياوو د زيارتو شرعي حيثيت

پوښتنه: — (۱) د عرس لغوي معنا څه ده او د شريعت په اصطلاح عرس څه ته وايي؟ پخوا د دې وجود وو که نه؟ دا کله پيل سو؟

۱: زرقاني اول ټوک مخ ۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ :- نن سبا د هند او بنګال په ځینو ځایو کې مثلاً اجمیر، بریلي او داسي نورو ځایو کي پر یوې تاکلي نیټې یو شاه صاحب پر یوه زیارت کښیني مریدان وربانديراټول سي پر زیارت باندي قیمتي پوښ واچول سي خیمې ودرول سي پر زیارت څراغونه بل کړي د زیارت شاوخوا خلګ د د صاحب زیارت په شان کي نعتونه وایي او نڅا کوي دغه کارونه روا دي که نه؟ په داسي عرس کي ګډون کوونکي بدعتیان دي که نه؟

۳ :- دلته ځیني پیران داسي هم سته چي خپلو مریدانو ته د سجدې کولو امر کوي دا رنګه امر کوونکي او دغه امر پر ځای کوونکي مرتد او بې دینه دي که نه؟ ځیني پیران که څه په خوله داسي امر نه کوي خو کله چي مریدان سجده ورته کوي دوی منع نه پر کوي داسي پیر لپاره څه حکم دی؟ آیا دوی د نبي علیه السلام د فرمان په برابر:

الساکت عن الحق کشیطان الاخرس.

نه دي او کبیره ګناه وربا نديسته که نه؟ ځیني پیران خپل مریدان د دې څخه منع کوي مریدان یې نه مني او سجده ورته کوي کله یې منع کړي او کله حیران ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سي خو بیاهم عرس نه بندوي چي دغه شرک او بدعت بیخ وخیژي بلکه عرس د ثواب باعث گڼي پیر دا هم وايي چي زه څه وکړم خلک له سجدې څخه منع کوم دوی یې نه مني زه معذوره یم.

۴:- پیر څه ته وايي؟ داسي شخص پیر جوړول او ده ته عقیده ساتل روا ده که نه چي پورتني کارونه کوي؟

۵:- د الله جل جلاله پر ته بل چا ته سجده حرام ده او که په دې هکله څه تفصیل سته ځیني خلک د تحیې سجده روا گڼي ځیني خلک په دې هکله د فتوی تیسیر حواله ورکوي او څوک بیا د فتح القدیر حواله ورکوي آیا د دغه کتابو حوالې صحیح دي که نه؟

٦:- د بدعت پېژندنه او قسمونه کوم دي؟ کوم بدعت گناه لري او کوم یو یې نه لري؟ که عرس بدعت دی عرس کوونکو ته بدعتي ویلای سو که نه؟ او د داسي شخص پسې لمونځ څرنگه دی؟ که د بدعت کېدو سربېره بیاهم یو څوک عرس نه پرېږدي پر دې باندي ټینگار کوي او دا کوشش کوي چي عرس روا او د ثواب وړ وگرځوي دا څرنگه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ :- د کوم بدبویه شیانو خوړولو وروسته چي مسجد ته راتلل منع دي څوک چي دغه شیان وخوري وروسته مسجد ته رانه سي او په جماعت کي ګډون نه وکړي خو د جماعت نیت ولري د جماعت ثواب ور رسیږي که نه؟

جواب:- عرس په عربي لغت کي د ولیمې ډوډۍ او نکاح ته ویل کیږي:

کما صرح به القاموس.

نن سبا زموږ په هیواد کي چي کوم عرس لمانځل کیږي یعني د یوه بزرګ د وفات پر نېټه باندي هر کال د هغه پر قبر باندي جمع کېدل او میله جوړول دا فعل هم ایجاد سوی بدعت دی په اولني وختو کي لا څه چي په وروستني وختو کي هم تر پېړیو پوري د دې نوم او نشان نه وو ډېر وروسته دا ایجاد سو مشهور دا دي چي څرنګه د نورو ټولو بدعاتو اول پلا پېلېدل بد نه وو وروسته د خلګو زیاتوب ګناه او بدعت وګرځوی همدا رنګه په دې هکله اول داسي وسو چي شیخ عبدالقدوس ګنګوهي رحمة الله علیه هر کال د کلیر پیر مخدوم صاحب رحمة الله علیه زیارت ته ورتلی خو نېټه به یې ټاکلې نه وه د شیخ په راتګ چي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مریدان خبر سول دوی هم دلته راتلل بیا خلګو فکر وکړ
چي د شیخ صاحب سره یو ځای حاضرېدل ګران دی یوه
ورځ یې ورته وټاکله اوس هم منکرات جمع سوي نه وه
وروسته ناپوهانو خلګو په دې کي دومره زیاتوب وکړ چي
په سوو محرمات، شرک او کفر سره یوځای سوه بیا هر
ځای د دې رواج سو په دې هکله دوې خبري دي یو دا
چي د بدعاتو او رواجي منکراتو پر ته عرس او بل دا چي د
بدعاتو او منکراتو سره عرس څنګه دی؟

د اولي خبري جواب دا دی چي په اتفاقي توګه که یو
څوک د یوه بزرګ زیارت ته همېش هر کال ځي خو نېټه
یې ټاکلې نه وي او څه خاص انتظام نه ورته کوي بیا هیڅ
باک نه لري بلکه مستحب او سُنت دی په دې شرط چي
رواجي منکرات هلته نه وي:

لما اخرج ابن جرير عن محمد بن ابراهيم قال كان
النبى صلى الله عليه وسلم ياتى قبور الشهداء على راس
كل حول فيقول سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى الدار.

شاه عبدالعزیز رحمة الله علیه پخپلو لیکنو کي فرمایي:

که روز عرس برائے آنست که آن روز مذکور انتقال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایشیان می باشد از دار العمل بدار الثواب والا هر روز که این عمل واقع شود موجب فلاح و نجات است. [۱]

خو پر یوې ټاکلي نیټې دا ضروري ګڼل داسي کار کول چي خلګو ته دا ضروري ښکاره سي او پر نه کوونکو باندي د نیوکي ځای پیدا سي دا یو بد بدعت دی چي د اسلام په اصولو کي یې هیڅ نوم نسته.

دویم هغه عرس چي رواجي منکرات په کي وي او دا د عرس لپاره لازم ګڼل کیږي د دې جواب ښکاره خبره ده چي یو خو پخپله بدعت دی بیا په دې کي ډېر مشرکانه کارونه، بدعتونه او ګناهوي کیږي چي یو څو یې دا دي:

۱ :- څراغ بلول چي د حدیث شریف له رویه حرام دی نبي علیه السلام پر قبرو پر څراغ بلونکي باندي لعنت کړی دی. [۲]

۲ :- پر قبر څادر غوړول چي په حدیث کي یې په ډاګه مخالفت سته. [۳]

۱: مجموعه فتاوی دریم ټوک مخ ۶۹

۲: مشکات

۳: بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ :– د دوی په نامه نذر منل چي مطلقاً حرام دی:

قال في البحر الرائق الاجماع علی حرمة النذر للمخلوق ولا ینعقد ولا یشتغل به الذمة وانه حرام بل سحت ولا یجوز لخادم الشیخ اخذه ولا اکله ولا التصرف فیه بوجه من الوجوه.

۴ :– د نذر دغه میتهایي د برکت لپاره خوړل او وېشل، د بحر الرایق د پورتني بیان څخه معلوم سو چي دغه نذر حرام دی ځکه د دې په حلال او برکتناکه ګڼلو کي د کفر اندېښنه سته، والعیاذ بالله.

۵ :– ساز او سروږ چي د دې پر منع کېدو او غندني کي بې شمېره حدیثونه سته په تفسیر روح المعاني کي د آیت لهو الحدیث لاندي بې شمیره روایتونه یوځای کړل سوي دي هلته دي رجوع وکړل سي او د شیخ ابن حجر مکي رساله کف الرعاع عن محرمات اللهو والسماع هم پر دغه موضوع کافي او شافي ده پخپله د صوفیانو یوې غټي ډلي دې ته ناروا ویلي دي د دې لپاره دي د مولانا تانوي رحمة الله علیه رساله حقوق السماع وکتل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ :– د بدکارو ښځو سندري ویل او یوځای کېدل چې پخپله د ډیرو محرماتو یوځای کېدل دي.

۷ :– پر قبرو باندي د عامو ښځو جمع کېدل چې په دې هکله په حدیث کي فرمایل سوي دي:

لعن الله زوارات القبور.

۸ :– پر قبرونو د مجاورو کښېنستل چې د حدیثو او فقه په باوري کتابو کي یې منع راغلې ده.

۹ :– د قبر طواف کول چې قطعاً حرام دی ملا علي قاري رحمة الله علیه په شرح مناسک باب زیارت روضة القدس کي فرمایي:

ولا یطوف ای ولا یدور حول البقعة الشریفة لان الطواف من مختصات الکعبة المنیفة یحرم حول قبور الاولیاء انتهٰی.

۱۰ :– د عبادت په نیت سجده کول ښکاره کفر دی او د عبادت د قصد پرته د غټې درجې ګناه کبیره ده:

کما سیاتی تفصیله.

که پلټنه وسي دا رنګه په سوو ګناهونه په دغه عرسو کي لیدل کیږي:

و في ذالک کفایة لمن اراد الهدایة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د کوم وخت څخه چي دا رنګه عرس رواج سوی دی د هغه وخت څخه عالمانو او پخپله صوفیانو چي څېړنه یې کوله د دې څخه منع کوله قاضي ثناء الله پاني پتي رحمة الله علیه چي د ظاهري علوم ماهر او عالم کېدو سربېره په نقشبندیه کورنۍ کي د مرزا مظهر جان جانان رحمة الله علیه په خلیفه ګانو کي ذی په ارشاد الطالبین کي فرمایي:

"قبور اولیا بلند کردن و ګنبد براں ساختن و عرس و امثال آن چراغان کردن همه بدعت است بعض ازان حرام او بعض مکروه پیغمبر خدا بر شمع افروزان نزد قبر و سجده کنندګان را لعنت ګفته".

په بریقه شرح طریقه محمدیه اول ټوک مخ ۱۲۲ کي لیکلي دي:

"واقبح البدع عشرة وعد منها طعام المیت وایقاد الشموع علی المقابر والبناء علی القبر و تزیینه والبیتوتة عنده والتغنی والسماع واتخاذ الطعام للرقص واجتماع النساء لزیارة القبور... الخ".

شاه محمد اسحاق محدث دهلوي رحمة الله علیه په مسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اربعین کي فرمايي:

”مقرر ساختن روز عرس جائز نیست در تفسیر مظهري مى نويسد، لايجوز ما يفعله الجهال بقبور الاولياء والشهداء من السجود والطواف حولها واتخاذ السراج والمسا جداليها ومن الاجتماع بعد الحول كالاعياد و تسمونه عرسا“.

اصله خبره هغه ده چي امام مالک رحمة الله علیه کړې ده:

ﻣﺎلم يكن يومئذ دينا لايكون اليوم دينا.

ځکه کوم عبادت چي د نبي عليه السلام او اصحابو کرامو او تابعينو په وخت کي اصل نه ولري هغه عبادت نه ګمراهي ده په رساله قشيريه کي د دې خبري په تاييد کي د طريقې د ډيرو بزرګانو وينا ګاني ليکل سوي دي:

فليراجع ثمه و مثله في مفتاح السنة للسيوطي ص۵.

۲:- د دغه خبرو څخه ثابت سو چي داسي كوونكى بدعتي او سخت ګناهكاره دى.

۳:- د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده ول كه د عبادت په نيت وي بيا ښکاره کفر او ارتداد دى (نعوذبالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه) او که د عبادت په نیت نه وي بلکه د عزت په قصد وي بیا ارتداد او کفر نه دی خو سخته ګناه او شرک ته نژدې دی:

کذا قال ابن حجر المکي في الاعلام بقواطع الاسلام علی هامش الزواجر. (۱)

و في المواقف و شرحها من صدق بما جاء به النبي صلی الله علیه وسلم و مع ذالک سجد للشمس کان غیر مومن بالاجماع لان سجوده لها یدل بظاهره انه لیس بمصدق و نحن نحکم بالظاهر فلذالک حکمنا بعدم ایمانه لان عدم السجود لغیر الله داخل في حقیقة الایمان حتی لو علم انه لم یسجدلها علی سبیل التعظیم واعتقاد الالوهیة بل سجدلها و قلبه مطمئن بالایمان لم یحکم بکفره فیما بینه و بین الله تعالی و ان اجری علیه حکم الکافر في الظاهر انتهي. ثم قال نقلاً عن الروضة ولیس من هذا ما یفعله کثیر من الجهلة الظالمین من السجود بین یدی المشائخ فان ذالک حرام قطعاً بکل حال سواء کان للقبلة او لغیرها و سواء قصد السجود لله او غفل و في بعض صورة ما یقتضي

۱: دریم ټوک مخ ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الکفر عافاناالله تعالیٰ من ذالک انتهي، ففهم انه قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون حراماً ان قصد به تعظیمه او الخ.

همدغه مضمون شاه محمد اسحاق محدث دهلوي په مائة مسایل کي په درو دېرشمي مسئلې کي ذکر کړی دی او حلبي په شرح منیه کبیر کي ویلي دي:

حتی لو سجد لغیر الله یکفر.

د دې څخه معلوم سو چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده د ډیري سختي درجې ګناه ده کوم پیر چي خپل مخ ته دا جاري ساتي که څه هم د دې امر نه ورته کوي بیاهم په ګناه کي یې شریک دی بالفرض که خلک یې خبره نه مني نو دی د څه شي پیر دی لږ تر لږه جلا کېدل وربانديِ فرض دی.

لنډه دا چي د داسي پیرانو لاس نیوی (بیعت) حرام دی چي د شرعي حدودو خیال نه ساتي لکه څنګه چي امام غزالي رحمة الله علیه په خپلو زیاترو لیکنو کي او رساله

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشریه، عوارف المعارف کي پخپله د تصوف د امامانو د ویناګانو څخه دا ثابت سوي دي.

۴:– شاه ولي الله رحمة الله علیه په القول الجمیل کي د پیر یعني کامل شیخ لپاره یو څو شرطونه لیکلي دي په کوم شخص کي چي دغه شرطونه نه وي د هغه پر لاس بیعت کول په کار نه دی خصوصاً په کوم شخص کي چي دغه پورته ذکر سوي خبري موجود وي او ګناهونه کوي د هغه پر لاس بیعت کول حرام دی، و ذالک کله ظاهر.

۵:– د سجدې په هکله په دریم جز کي بشپړه خبره وسوه دا خبره خو صفا ده چي د الله جل جلاله پر ته بل چا ته سجده حرامه ده په کفر کي یې تفصیل سته په حرمت کي یې هیڅ تفصیل نسته د فتح القدیر خوا ته د دې روایښت کول غلط دی.

٦:– بدعت په لغت کي هر نوي کار ته ویل کیږي که څه عادت وي او که عبادت کومو خلکو چي دغه معنا خپله کړې ده هغو بدعت پر دوو قسمو وېشلی دی ښه او بد د کومو فقهاوو په ویناګانو کي چي ځیني بدعتو ته ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويل سوي دي هغه د لغت د دغه معنا په برابر بدعت دي
که نه په حقيقت کي بدعت نه دي او د شرعي بدعت معنا
دا ده چي په دين کي يو کار زياتول يا کمول چي د
اصحابو کرامو او تابعينو د زماني وروسته سوی وي او د
نبي عليه السلام څخه د هغه نه قولاً نه فعلاً، نه صراحتاً نه
اشارةً اجازه نقل سوې وي:

هذا ملخص ما في الطريقة المحمدية وهو اجمع مارايت
من تعريف البدعة وان اردت التفصيل فراجعه.(۱)

بيا بدعت درجې لري ځيني د مکروه په درجه کي دي
ځيني د حرام او ځيني د شرک په درجه کي دي پر بدعت
باندي ټينګار کوونکی په هر حال فاسق دی د ده پسې
لمونځ مکروه تحريمي دی:

کما في الدر المختار و غيره وخلف مبتدع.. الخ.

۷: - کله چي د دغه شيانو پرېښودل د ده په وس کي
دی او پرېږدي يې نه وي بلکه جماعت پرېږدي که څه
نيت يې وي او که نه وي د جماعت ثواب نه ورسيږي البته

۱: بريقة شرح الطريقة اول ټوک مخ۱۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چي معذوره وي د هغو لپاره هم مناسب دی چي په جماعت کي دي ګډون نه کوي چي نورو خلکو ته تکليف نه ورسيږي داسي خلکو ته د جماعت ثواب په کور کي ورسيږي انشاءالله:

کما صرح به الفقهاء والتفصيل في رسالتي آداب المساجد.

پوښتنه: – د مسجد تر څنګ زيارت دی پر زيارت هره ورځ او د جمعي په شپه څراغونه بليږي د تيلو انتظام د مسجد د آمدن او د محلې د خلکو په چنده پوره کيږي يوازي د زيارت لپاره دومره زيات تيل جمع کيږي چي د زيارت تر مصرف زيات دي که پاته تيل د مسجد امام خپل شخصي مصرف کي استعمال کړي روا دی که نه؟

جواب: – پر قبرو څراغ بلول روا نه دی په حديث کي دي:

لعن الله زوارات القبور والمتخذين عليها السراج.

ځکه کوم تيل چي پر زيارت د رڼا جوړولو لپاره جمع کيږي په کار دی چي دا په اصلي زيارت مصرف نه سي البته که په زيارت پوري اړوندي حجرې وي يا پر لاره رڼا ته اړتيا وي هلته يې مصرفولای سي همدا رنګه که د امام

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجره په زیارت پوري اړه لري هلته یې هم مصرفولای
سي که نه بې اجازې بل ځای دغه تیل استعمالول روا نه
دی که دا معلوم سي چي خلک دغه تیل د نذر په توګه
زیارت ته ورکوي بیا هیڅ ځای هم د دې استعمال روا نه
دی ځکه چي د الله جل جلاله پرته د بل چا نذر حرام دی
او د هغه شي استعمال هم حرام دی چي د الله جل جلاله
پرته د بل چا په نذر کي ورکړل سي:

صرح به في البحر الرائق من کتاب النذر.

پوښتنه: - په مسجد کي دننه کافي رڼا وي او د زیارت
رڼا هیڅ فایده نه لري نو رڼا جوړول روا دی که نه؟ د
پنجشنبې په ورځ پر زیارت ختم کیږي په دغه ختم کي
ګډون څه حکم لري؟

جواب: - پر قبر څراغ بلول حرام دی د قرآن شریف په
ختم کي که نور بدعتونه نه وي بیا په دې کي ګډون باک
نه لري بیاهم پرېښودل یې غوره دی ځکه دغه شیان که
پخپله بدعت نه وي خو وروسته کرار کرار تر بدعت
څخه هم زیات سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه:- د بزرګانو په سوو زیارتونه دي چي روا او ناروا دواړه رنګه دعاګاني ورته کیږي د دعاګانو لپاره زیارت ته حاضرېدل واجب او فرض ګڼل څنګه دی؟ مړو ته ثواب له هره ځایه رسیږي او که زیارت ته تلل ضروري دی؟ دا رنګه دعا څنګه چي اې فلانکې! ته د الله دوست یې او د هغه مقبوله بنده یې زما لپاره له خدای څخه دعا وکه چي خپل مرام ترلاسه کړم داسي دعا روا ده که نه؟ پر زیارتو عرس لمانځل کیږي په عرس کي ګډون څنګه دی؟

جواب:- مړو ته د ثواب رسولو لپاره قبر ته حاضرېدل ضروري نه دی له هره ځایه ثواب ور رسیږي البته قبر ته د تللو دوې ګټې دي د عامو مومنانو قبرو ته په ورتللو عبرت، د عزیزانو او قریبانو قبرو ته په ورتللو د عبرت سره د حق اداینه هم، او د بزرګانو قبرو ته په ورتللو برکتونه هم ترلاسه کیږي په دعا کي د قبر خاوند ته خطاب کول په کار نه دی بلکه داسي دعا باک نه لري چي یاالله! د فلاني مقبوله بنده په وسیله زما کار وکه.

پوښتنه:- زید اوري چي د فلاني بزرګ زیارت ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايسته دى زيد د سفر وروسته د زيارت ليدلو ته ورځي دغه تګ يې څنګه دى؟

جواب:- که هلته په بدعتو او منکراتو کې نه اخته کيږي بيا روا دى.

پوښتنه:- زيد وايي که زما فلانى کار وسو د فلاني بزرګ پرقبر څادر اچوم او هلته د الله جل جلاله په نامه نياز کوم دا څنګه دى؟ که د زيد کار د ده په خوښه وسي پر قبر څادر اچول وربانديې واجب دى که نه؟

جواب:- پر قبر څادر اچول پخپله ناروا دى او د دې نذر کول دويمه ګناه ده دغه نذر يې صحيح هم نه سو.

پوښتنه:- په رواجي طريقه هغه مجلس چې په هغه کې د نبي عليه السلام حالات بيان سي څه حکم لري؟ په دغه مجلس کې درېدل روا دى که نه؟

جواب:- ناروا دى که د بدعتو او رواجي تما کل سوو کارو څخه خالي وي بيا روا دى.

پوښتنه:- شيخ عبدالقادر جيلاني رحمة الله عليه ته د ثواب رسولو لپاره يوولسمه لمانځل روا دى که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:- ثواب رسول روا دی په دې شرط چې یوولسمه به خاص نه ورته ټاکي.

پوښتنه:- د بزرګانو ارواحو ته د ثواب رسولو لپاره زیارتو ته ډوډۍ استول کیږي دا روا دی که نه که په خپل کور کې دعا وکړي ثواب یې دوی ته وبخښي آیا په دې سره ثواب کمیږي که نه؟ لکه څنګه چې د زیاتره خلکو دا وینا ده چې نیاز تر هغه وخته نه قبلیږي ترڅو چې یې زیارتو ته نه واستوي.

جواب:- زیارت ته ډوډۍ استول بې ځایه او بې معنا کار دی ثواب له هره ځایه رسیږي.

پوښتنه:- د محرم په لسیزه کې د امام حسین رض لپاره فاتحه کول څه حکم لري؟ د ده د شهادت بیان کول څنګه دی؟

جواب:- د ثواب رسولو یا د شهادت د بیان لپاره د محرم لسیزه ټاکل بې معنا او بدعت دی د یوې ورځې د ټاکلو پرته که یو وخت یې وکړي روا دی او ډېر ثواب لري.

مفتي محمد شفیع

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ خپاره شوي پښتو آثار

جنتي او دوزخي د قران په رڼا کي
تعليم الاسلام
قصص الانبياء
قصص القران
د آخرت ذخيره
د واده مسئلې
تاريخ سردار عالم
پښتو اردو لارښود
پښتو انګلش لارښود
پښتو دري لارښود
پښتو عربي معلم
پښتو انګلش ټيچر
کټور معلومات
عمومي معلومات
د پښتنو قبيلو شجرې
اسلامي معلومات
يوسف عليه السلام کيسه
ملي هنداره
په مېوو او سابه سره درملنه
خوندور خواړه
د نعتو کتابونه
د ټرافيک لارښوونه
يو زر و يوه شپه
دايمي نقشه د کوټي د ښار لپاره
د سعدي حکايتونه
طارق بن زياد
محمد بن قاسم
چهار درويش
امير ارسلان رومي
شهزاده ممتاز او ملکه بېنظيره
پښتو انګليسي قاموس
مسخرې ايله دي
باطل نامه
بخت نامه
اسماء بدر
مراسلات افغاني
پښتانه شاعران
د ځلورو ژبو لارښود
د افغان ښوونځيو پښتو دري کتابونه
د ټکلو او داستانو کتابونه
د ټوکو کتابونه
د سندرو کتابونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ چاپ شوي آثار

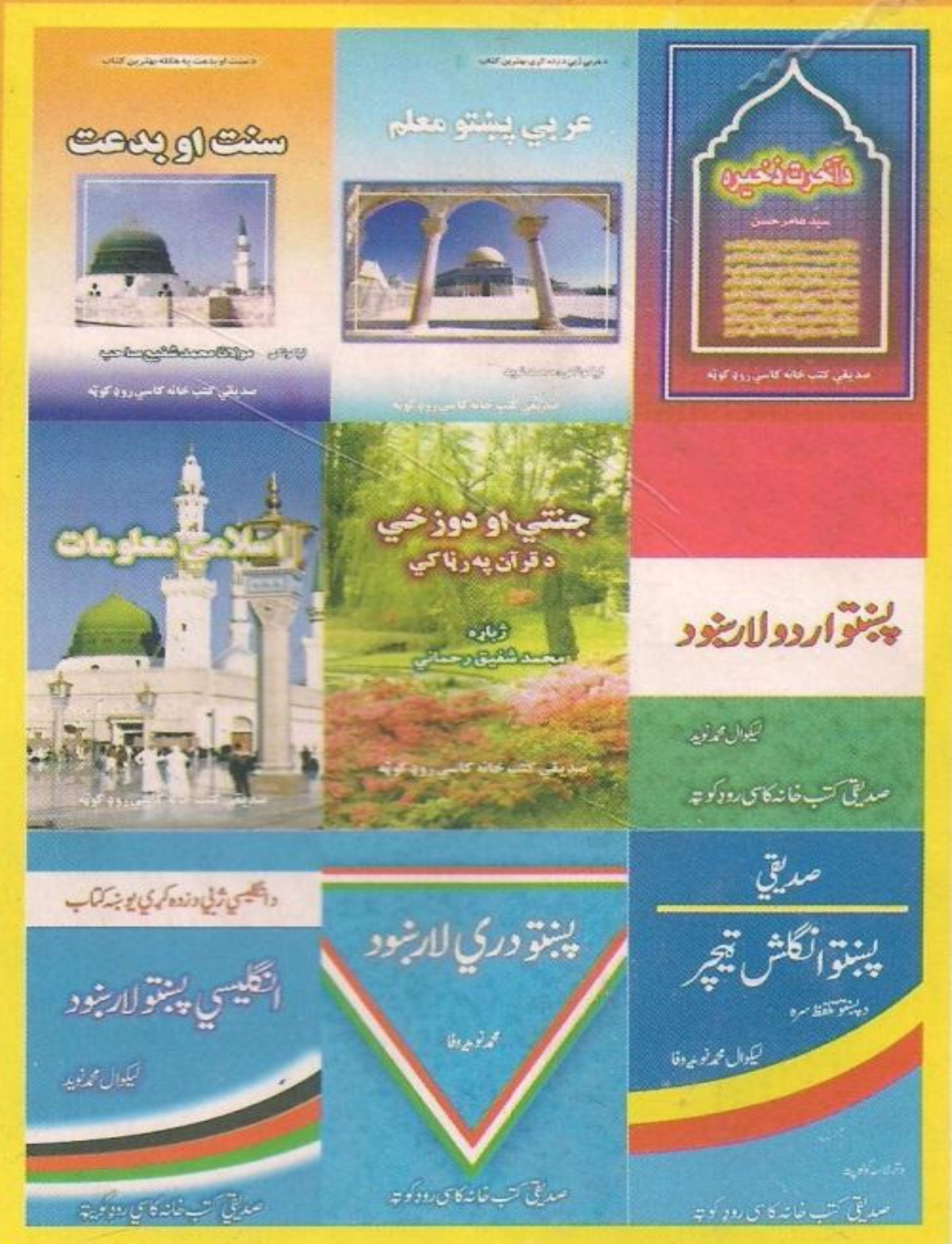

Naveed Grafix 0321 8017438 **www.Taleemulislam-Radio.com**

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library